

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Yirmi sekizinci Birleşim

18. I. 1952 Cuma

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1 — Geçen tutanak özeti	188	3. — Ankara Milletvekili Talât Vasfi Öz'ün, Difteri aşısının mecburi olarak tatbik edilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri ve Sağlık ve Sosyal Yardım komisyonları raporları (2/46)	196:211
2 — Havale edilen kâğıtlar	188:189	6 — Seçimler	195
3 — Yoklama	189	1. — Danıştayda açık bulunan beş üyelik için seçim yapılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet ve İçişleri komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu (3/212)	195,196
4 — Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları	189	7 — Sorular ve cevaplar	212
1. — Adalet Komisyonuna dört üye daha seçilmesi hakkında komisyon başkanlığı tezkeresi (3/275)	189	A — Yazılı sorular	212
2. — Rize Milletvekili İzzet Akçal'ın, Çay Kanununa göre kurulması icabeden çay bahçeleri ile bu maksat için verilen avans miktarına 1950 yılında ne miktar bahçe kurulduğuna ve çay tohumu, kimyevi gübre ve mualecenin meccanen verilip verilmediğine dair Tarım Bakanlığında sözlü soru önergesinin geri verilmesi hakkında önergesi (6/256) (4/211)	189:190	1. — Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın, Kars bölgesindeki arazi ihtilâflarının bir an evvel önlenmesi için Tapulama Kanunu gereğince Arazi Tevzi komisyonlarının fazlaştırılmasına, bu ile Marshall Yardımlarıyla ziraat aletleri verilmesine, son yağın şiddetli yağmurlardan büyük zararlara uğriyan köylülere yardımda bulunulmasına ve yakacak ihtiyaçlarının karşılanmasına ve Posof ve Kağızman ilcelerine birer meyvacılık mütehasısı tâyin edilmesine dair sorusuna, Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in yazılı cevabı (6/492)	212:213
5 — Görüşülen işler	190		
1. — İdarceci Üyeler Kurulunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı hakkında kanun teklifi ve Maliye Komisyonu raporu (2/324)	190:195		
2. — Zonguldak Milletvekilliğine seçilen Esat Kerimol'un seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (3/243)	196		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Federal Alman Cumhuriyeti Meclisi Başkanının, Alman Millet Meclisinin selâmlarını ve Türkiye hakkında iyi temennilerini bildiren mektubu okundu.

Büyük Millet Meclisi ve bağlantılarıyla Milli Saraylar, kasırlar ve köşklerdeki eşya hakkında İktisadî Kanun'un 177 nci maddesi gereğince soruşturma yapmak üzere görevlendirilen Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu okundu. Üzerinde yapılan görüşmelerden sonra konu, İktisadî Kanun'un mahiyetinde görüldüğünden Anayasa Komisyonuna verilmesi kabul olundu.

Gündemde bulunan Danıştay üyelikleri seçimi ile Kanun tasarılarının sorulardan önce görüşülmesi hakkındaki önerge kabul edildi.

5602 sayılı Tapulama Kanununa ek kanun tasarisının maddelerinin görüşülmesi tamamlanarak tümü açık oya sunuldu.

Danıştay'da açık bulunan dört üyelik seçimi için oylar toplandı.

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Açık oya sunulan 5602 sayılı Tapulama Kanununa ek Kanunun kabul olunduğu bildirildi.

Kibritin Tekelden çıkarılmasına ve İstihlak Vergisine tâbi tutulmasına dair kanun tasarısı ile;

Gümrük Tarifesi Kanununa bağlı Giriş Genel Tarifesinin bir maddesinin değiştirilmesine; Muamele Vergisi Kanununun bazı madde-

lerine birer fıkra eklenmesine dair olan Kanun tasarıları, ilgili bakanların huzuriyle görüşülmek üzere başka Birleşime bırakıldı.

Adliye Harç Tarifesi Kanununa ek Noter Harç Tarifesi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve 19 ncu maddesinin son fıkrasının kaldırılması hakkındaki kanun tasarisının birinci görüşülmesi bitirildi.

Milletlerarası İktisadi İş Birliği Teşkilâtının Dışişleri Bakanlığına bağlanması hakkındaki kanun tasarisının tümü üzerinde bir müddet görüşüldü. Tasarının incelenmek üzere Ticaret, Ekonomi ve Maliye komisyonlarına da verilmesi, kabul edildi.

Danıştayda açık bulunan dört üyelik için yapılan seçimde;

Mahmut Nedim Ogut

Celâl Önen

Kâmil Kayam'ın,

seçtikleri bildirildi. Diğer bir üyelik için verilen oylarda yeter sayı bulunmadığından en çok oy alan iki aday arasında seçimin tekrarlanacağı bildirildi.

18. I. 1952 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere birleşime son verildi.

Başkanvekili

Ağrı Milletvekili

Celâl Yardımcı

Kâtip

Çanakkale Milletvekili

Ömer Mart

Kâtip

Tokad Milletvekili

Muzaffer Önal

Soru

A — Sözlü soru

Mardin Milletvekili Mehmet Kâmil Boran'ın, Devlet Tiyatrosu Umum Müdürünün ne mak-satla yabancı memleketlere gönderildiğine, bazı piyeslerin vaz'ı sahne masraflarıyla elde edilen hasıllata ve bir piyes mütereciminin Anka-

ra'ya getirildiği hakkındaki haberin doğru olup olmadığına ve Devlet Tiyatrosu sanatkarlarının terfi, terfi ve himayeleri için ne düşünüldüğüne dair sözlü sorusu, Milli Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (6/539)

2. — HAVALA EDİLEN KAĞITLAR

Teklifler

1. — Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, Çankırı, Kastamonu ve Bolu havalisinde 1951 yılında vukua gelen yer depreminde evleri yıkı-

lan veya oturulmayacak hale gelen vatandaşlara yardım yapılması hakkında kanun teklifi (2/333) (Bayındırlık, Maliye ve Bütçe komisyonlarına)

2. — İdarî Üyeler Kurulunun, Büyük Mil-

let Meclisi 1951 yılı Bütçesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/330) (Bütçe Komisyonuna)

3. — İdareci Üyeler Kurulununun, Büyük Millet Meclisi 1951 yılı Bütçesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/331) (Bütçe Komisyonuna)

4. — İstanbul Milletvekili İhsan Altınel'in, İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 13 neü maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/332) (Çalışma Komisyonuna)

Raporlar

5. — Deniz tuzlalarından yabancı memleketlere ihraç edilmek şartıyla tuz istihsalı için hakiki veya hükmi şahıslara izin verilebileceği hakkında kanun tasarısı ile Çanakkale Milletvekili Kenan Akmanlar'ın, Tuz Kanununun 1

nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Gümrük ve Tekel, Bütçe, Adalet ve Maliye komisyonları raporları (1/120; 2/49) (Gündeme)

6. — İstanbul Milletvekili Ahmet Topcu'nun, İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 13 neü maddesinin «Ç» bendinin 4 neü fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Çalışma Komisyonu raporu (2/301) (Gündeme)

7. — İhtiyarlık sigortası Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ile Erzurum Milletvekili Said Başak'ın, İhtiyarlık Sigortası Kanununun 2 neü maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Ticaret, Çalışma ve Adalet komisyonları raporları (1/240, 2/171) (Gündeme)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,15

BAŞKAN — Başkanvekili Celâl Yardımcı

KATIPLER : Ömer Mart (Çanakkale), Muzaffer Önal (Tokad)

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapacağız.
(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Ekseriyetimiz var, Birleşimi açıyorum.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — *Adalet Komisyonuna dört üye daha seçilmesi hakkında komisyon başkanlığı tezkeresi (3/275)*

Yüksek Başkanlığa

Adalet Komisyonunu takviye etmek gayesiyle mevudâ ilâveten dört üyenin daha verilmesi için Yüksek Kamutayın izninin alınmasını saygı ile arz ederim.

Adalet Komisyonu Başkanı
İzmir Milletvekili
H. Özyörük

BAŞKAN — Efendim, Adalet Komisyonuna daha dört üye seçilmesi hakkında; Adalet Ko-

misyonu Başkanlığının gönderdiği tezkereyi reyinize vaz'ediyorum; Kabul buyuranlar... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Siyasi parti gruplarının namzetlerini seçmesi için seçimi önümüzdeki birleşime bırakıyoruz.

2. — *Rize Milletvekili İzzet Akçal'ın, Çay Kanununa göre kurulması icabeden çay bahçeleri ile bu maksat için verilen avans miktarına 1950 yılında ne miktar bahçe kurulduğuna ve çay tohumu, kimyevi gübre ve mualecenin meccanen verilip verilmediğine dair Tarım Bakanlığından sözlü soru önergesinin geri verilmesi hakkında önergesi (6/526) (4/211)*

Yüksek Başkanlığa

Çay mevzuu hakkında Tarım Bakanından yapmış olduğum sözlü sorumu geri aldığımı arz ederim.

16 . I . 1952

Rize Milletvekili
İ. Akçal

BAŞKAN — Geri verilmiştir.

Efendim, gündemin diğer maddelerinde bulunan kanun tasarılarıyla teklif ve raporların söz-

lü sorulara takdimen görüşülmesi hakkında bir takrir vardır, okuyacağız. :

Yüksek Başkanlığa

Bugünkü gündemdeki kanun teklif ve tasarılarıyla diğer raporların sözlü sorulardan evvel görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

Bursa

Necdet Yılmaz

Çorum

Baha Koldas

BAŞKAN — Takriri reyinize arz ediyorum, kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *İdareci Üyeler Kurulunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ödeneği hakkında kanun teklifi ve Maliye Komisyonu raporu (2/324) [1]*

BAŞKAN — Tümü hakkında söz istiyen varmı?

Söz istiyen yoktur, maddelere geçilmesini oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmiştir.

Raporda kanun teklifinin ivedilikle görüşülmesi teklif olunuyor. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı makam ödeneği hakkında Kanun

MADDE 1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına ayda (800) lira makam ödeneği verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen varmı?

NECİP BİLGE (Niğde) — Muhterem arkadaşlar; önümüze gelmiş olan şu kanunda Büyük Millet Meclisi Başkanına 800 rila makam ödeneği verilmesi derpiş edilmiş bulunmaktadır. Esas itibarıyla 800 liralık bir ödeneğin fazla olmadığına kaniim. Ancak bu mevzuda şu noktaların da nazara alınması gerekir :

Başkanvekillerine kanuni hak olarak verilen ödenekler zannederim 150 liradan ibarettir. Böyle bir vaziyet karşısında ya başkanvekillerinin ödeneklerini yükseltmek veya Başkanın ödeneğini onlarla hemayar bir vaziyete getirmek lâzım-

[1] 34 e ek sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

dır kanaatindeyim. Fakat Başkanvekillerinin ödeneklerini daha fazla yükseltmeye bütçenin bugünkü durumunun imkânsızlığının düşünülerek Başkana tahsis edilmesi bu kanunla istenen işbu 800 liranın 500 liraya indirilmesi uygun olur zannıdayım.

Bu teklifime esbabı mucibe olarak bilhassa şunu arzetmek istiyorum. : Belki bazı arkadaşlar şöyle düşünebilir, Başbakanın geçenlerde kabul etmiş olduğumuz bir kanunla 800 lira tahsis edildi, Büyük Millet Meclisi Başkanının ödeneğinin ondan daha aşağı düşürülmesi doğru değildir. diyenler olabilir. Fakat şunu da hatırdan çıkarmamak lâzımgelir ki, İktidârın açık hükmüne istinaden B. M. Meclisi Başkanı, Büyük Millet Meclisince kendisine tahsis edilen bir konakta oturmaktadır. Yani millet onun vaziyetini düşünmüştür. Böyle bir vaziyet karşısında B. M. Meclisi Başkanına tahsis edilen 500 liranın Başbakanına tahsis edilen 800 liradan netice itibarıyla daha aşağı olmadığı kanaatiyle bendeniz teklifimi Yüksek Başkanlığa arz ediyorum. Takdir yüksek heyetindir.

BAŞKAN — Mazhar Şener, buyurun.

MAZHAR ŞENER (Giresun) — Muhterem arkadaşlar; Necip Bilge arkadaşımız mütalâasını arza başlarken şu şekilde ifade-i meramda bulundular önce: 800 lira Büyük Millet Meclisi Başkanı için fazla değildir, dediler, sonra Başkanvekillerine tahsisatın azlığından bahsile Büyük Millet Meclisi Başkanı için bidayette fazla olmadığını kabul ettiği bu tahsisatın tenzili ile bundan temin edilecek tasarrufun Başkanvekillerinin ödeneklerine ilâvesini istedikleri ve bunun için şimdi bir önerge veriyorlar.

Bendeniz bunun aleyhindeyim.

Arkadaşlar; bir kere şunu arz edeyim: Gerek Büyük Millet Meclisi Başkanına ve gerekse Başbakanına verilen ödeneklerin miktarında, huzuruza gelen kanunlarla her hangi bir değişiklik yapılmış değildir. Anayasanın, Bakanların, Başbakanın ve Büyük Millet Meclisi Başkanının ödeneklerinin bir kanuna müstenit olacağı şeklindeki âmir hükmünün şimdiye kadar yerine getirilmemesi göz önüne alınarak sırf bu boşluğu doldurmak maksadiyle bu kanun tasarısı hazırlanarak huzuruza getirilmiştir. Miktar, bundan 20 sene evvel Büyük Millet Meclisi Başkanına verilenin aynıdır. Aynen muhafaza edilmiştir.

Muhterem arkadaşlar, hiç şüphesiz Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Bakanlık ve Başbakanlık gibi, üzerlerine milletvekilliğinden gayri vazifeleri almış olan bu arkadaşlarımızın gördükleri hizmetleri bir bedelle ölçmeye imkân tasavvur edilemez. Bunlara verilen paralar, gördükleri hizmetlerin karşılığı olarak mütalâa edilemez. Bu bedeller sadece, bu vesile ile kendilerine tahmil ettiğimiz vazifelerdeki fazla masrafları karşılamak maksadına mâtuftur. Yoksa bu şerefli vazifeleri ifa ederlerken elde ettikleri kazanç, memlekete hizmet etmek ve bu vesile şeref ve itibar kazanmaktan ibarettir.

Şunu bilhassa belirtmek isterim ki, Büyük Millet Meclisi Başkanı için olsun, Bakanlar, Başbakan için olsun, kendilerine verilmekte olan tahsisatta bu kanunlar dolayısıyla her hangi bir zam yapılmamıştır.

Bundan 20 sene evvel ne verilmekte ise aynı miktarlar muhafaza edilmiş ve sırf Anayasanın âmir hükmü yerine gelsin için bu şekli noksanlık bu kanunla tamamlanmak istenmiştir. Binaenaleyh Necip Bilge arkadaşımızın teklifinin reddini rica ederim. (Komisyon namına mı söylüyorsunuz sesleri).

Hayır, şahsım namına.

BAŞKAN — Fethi Çelikbaş.

BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlar; Necip Bilge arkadaşımız tarafından, müzakere edilen mesele, yeniden halli gereken bir mesele gibi telâkki ediliyor.

Arkadaşlar, Büyük Millet Meclisi Reisinin vazifeleri Anayasa ve İktüzükte tasrih edilmiştir. Bu ödenek ve bakanlar için geçen gün ka-

bul buyurduğunuz ödenekler öteden beri bütçe kanunlarıyla her yıl verililmektedir. Fakat bunun birer kanuna istinat etmesi lüzumu zuredir ki bugünkü fiili vaziyeti olduğu gibi kanunlaştırmak icabetmiştir. Yoksa hakikaten, Mazhar Şener arkadaşımızın işaret ettiği gibi yıllardan beri aynı miktarda ödenek verilmektedir. 500 liraya indirilmesi gibi bir keyfiyet hakikaten bu makamda bulunacak zatın sırf üzerine aldığı vazifeler dolayısıyla kendisine terettüp eden birkısım işleri ve icapları yapamaması gibi bir netice tevhit eder. Bu itibarla Bütçe Komisyonunun bu mevzudaki noktai nazarını raportör arkadaşımız izah edeceklerdir. Bu kanun bugüne kadar her sene bütçe kanunlarında devam eden ödeneği bir kanuna istinat ettirmek lüzumundan ortaya çıkmıştır ve diğer sahalarda yıllardan beri yapılan zamlar düşünülürse hakikaten Büyük Millet Meclisi Reisinin makam ödeneğine bugün zam yapılması ne kadar akla gelmiyorsa, indirilmemesi hususu da arkadaşlarca kabul edilmelidir. Bu itibarla takririn reddini bendeniz rica edeceğim arkadaşlar.

BAŞKAN — Emin Kalafat.

BÜTÇE KOMİSYONU SÖZCÜSÜ EMİN KALAFAT (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlar, Mazhar Şener ve Fethi Çelikbaş'ın sözlere ilâve edecek hiçbir şey kalmamıştır. Bugün huzuruza sunulmuş olan kanun yirmi seneden beri vadedilip de gelmemiş olan bir kanunun, daha doğrusu kanunsuz olarak devam edegelmekte olan bir vaziyetin kanunlaşması şeklinde tecelli etmektedir.

Büyük Millet Meclisi Reisine bir ev tahsis edilmiş olması keyfiyetini ileri sürerek, fazla olmadığı sözlerinin hemen başında ifade edilmiş olan bir miktarın daha da indirilmesini talebetmek bugünkü hayat yüksekliği karşısında isabetli bir mütalâa değildir. Kendisi devlet teşkilâtı içinde Cumhurbaşkanlığından sonra gelen bir makam sahibidir. Ayda verilmekte olan 800 liranın vergisi kesildikten sonra miktarı azalmaktadır. Bunu çok görmemek icabeder. Hattâ bu makamlara ve bugün fiilen bakanlık eden arkadaşlarımıza dahi verilmekte bulunan miktarın hakikaten küçümsenmesi lâzım gelen bir miktar olduğunda hepimiz müttetikiz. Daha açık, daha samimî ifade kelâm edeyim : Psikolojikman hüsnütelâkki edilmemesi gibi bir düşünce ile çoğaltılması cihetine gi-

dilmiyen bu paranın hiç olmazsa aynı miktarda muhafazası muhakkak ki en isabetli hareket olur. Bu itibarla sunulmuş olan tasarrufların aynen kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Necip Bilge.

NECİP BİLGE (Niğde) — Muhterem arkadaşlar, benden evvel konuşan Bütçe Komisyonu âzaları arkadaşlarımız sözlerine başlarlarken bilhassa fiilî durumun kanunlaştırıldığını ve bu itibarla yeni bir vaziyet ihdas edilmediğini kendi noktâ nazarlarının kabulü hususunda bir mesnet olarak gösterdiler. Fakat fiilî durumu kanunlaştırırken acaba aynı vaziyetin kabulü mü lâzımgelir? O fiilî durum bugünkü 800 liranın verilmesini tamamen muhik gösterecek bir sebep teşkil edebilir mi? Gergi bütçe kanunlarında bu ödenekler uzun zamandan beri böyle kabul edilmiştir, fakat bütçe kanunları ile bu 800 liranın veya daha aşağı veya daha yukarı bir miktarın şimdiye kadar verilmiş olması bugün de aynı miktarın verilmesi için kanaatimece bir sebep değildir. Bu fiilî durum kanunlaştırılırken yine başka bir bakımdan mevcut olan ve yine bir kanuna istinat eden bir durumu da nazarı itibara almak lâzımdır. O da şudur :

İçtüzüğün 212 nci maddesi Meclis Başkanına bir mesken tahsis etmektedir. Halbuki böyle bir tahsis, ne kanunla, ne de fiilî bir durum olarak meselâ başbakan veya diğer bir bakan için mevcut değildir. O halde bugün her hangi bir fiilî vaziyeti görüşürken o duruma tesir edecek diğer hâdiseleri de nazarı itibara almak lâzımdır. Böyle olunca da, Meclis Başkanına bu milletin bir mesken tahsis ettiğini düşünerek, teklif ettiğim 500 liranın pek de az olduğuna hüküm verilemez. İşte mesken vaziyetini de düşünerek, maaş ve mesken durumlarını birbirine mezeedecek olursak her halde Meclis Başkanına tahsis edilmesini arzettiğim 500 lira, tasarıdaki 800 liradan fazla bir kıymet arz edebilir. Bu bakımdan bendeniz teklifimin bu şekilde kabul edilmesini bilhassa rica ediyorum.

Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Arif Hikmet Pamukoğlu.

ARIF HİKMET PAMUKOĞLU (Giresun)

— Lüzum kalmadı, arkadaşım söyledi.

BAŞKAN — Abdurrahman Boyacıgiller.

ABDÜRRAHMAN BOYACIGİLLER (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar; ben de arkadaşımın teklifine iştirak ediyorum. Belki arkadaş-

lar bu parayı az görebilirler. Fakat 800 lira bizim memleketimizin şartları bakımından çoktur. Arkadaş nezaketten, fazla görmüyorum gibi bir mütalâada bulundu. Fakat haddizatında söylemek istediği; 800 liranın fazla oluşudur.

Arkadaşlar, başka memleketlerin bakanları ve Meclis başkanları kaç para alıyorlar? İngiltere ve Fransa'da Meclis başkanları ve bakanlar bizimkilerden az alıyorlar. (Gürültüler, çok alıyorlar sesleri)

Sonra arkadaşlar, Meclis Başkanımızın konagi vardır, otomobili vardır ve konasının masrafları vardır. Bu itibarla arkadaşımızın teklifi yerindedir. Gelir Vergisinin tatbiki dolayısıyla ödeneklerde bir artış olduğunu da unutmamak icabeder. Bu itibarla bendeniz de bu tasarrufların aleyhindeyim. 500 liraya indirilmesi daha muvafık olur.

Evvélece cereyan eden fiilî durum aynen bugüne kadar devam etmiştir, biz bu fiilî durumu hususi bir kanunla huzurunuzda getirmiş bulunuyoruz, diyorlar. Rey verecek hiç şüphesiz Büyük Meclistir. Reye iktiran eder, nasıl kabul buyursanız bittabii bu, memleketin iktisadî durumuna ve hissiyatına da uygun düşer kanaatindeyim. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Mehmet Daim Süalp.

MALİYE KOMİSYONU ADINA MEHMET DAIM SÜALP (Siird) — Aziz arkadaşlar; biz bu tasarıyı tezekkür ederken şu noktalar üzerinde durduk. Gelen tasarıda yeni bir hüküm yoktur. 1931 den beri verilegelen bir rakam ve bir miktar mevzuubahistir. Paranın çok kıymetli olduğu zamanlarda, bu meblâğ çok görülmemiş iken, bugünkü hayat şartları müvacehesinde, paranın kıymetinde çok daha fazla düşüklük bulunduğu bu zamanlarda bunu çok görmek âdil ve isabetli bir hareket sayılmaz.

Arkadaşımız diyorlar ki; yabancı memleketlerde Bakanlara ve Meclis Başkanlarına verilen ödenek azdır. Halbuki, biz bunu tetkik ettik, Almanya'da bir Bakana verilen ödenek bizim paramızla iki bin liradır. Meclis Başkanına daha çok verilmektedir. Esasen bu yeni kanun tasarrufları tezyit veya tenkis mahiyetinde bir esası ihtiva etmemektedir. Şadecce Bütçe Kanunu ile verilen bir meblâğın hususi bir kanunla verilmesinden ibarettir.

Necip Bilge arkadaşımız buyuruyorlar ki, Meclis Başkanına verilen ödenekle, Meclis Ba-

kanvekillerine verilen ödenekler arasında bir tenasüp yoktur. Eğer Meclis Başkanvekillerine verilen ödeneği az buluyorlarsa kendileri bir teklifle gelebilirler. Bu itibarla biz bunu komisyon olarak fazla görmedik ve bugüne kadar Bütçe Kanunu ile verilen bu meblâğın hususi bir kanunla verilmesinde bir mahzur bulmadık. Esasen otomobil ve konak ayrı bir mevzudur. Biz o gibi şeylerin bu ödenekle bir alâkası olmadığını tezekkür ettik. Bu itibarla onlar hususunda da bir talep varsa, Milletvekili sıfatıyla bir teklifte bulunabilirler. Biz komisyonca bunu muvafık gördük ve tasvipkâr bir raporu huzurunuzda getirdik. Bu raporun kabulünü rica ediyorum.

NAŞİT FIRAT (Samsun) — Bir sual sormak istiyorum.

BAŞKAN — Maliye Komisyonundan mı, Bütçe Komisyonundan mı?

NAŞİT FIRAT ((Devamla) — Maliye Komisyonundan.

Muhterem sözcüden şunu öğrenmek istiyorum: 1931 senesindeki miktar aynı miktardı buyurdular. 1931 senesinde Meclis Başkanları ne alıyordu ve kaç liraya çıkarıldı?

MALİYE KOMİSYONU ADINA MEHMET DAİM SÜALP (Devamla) — Son yapılan zam hangi tarihte yapılmışsa o tarihten itibaren 800 liradır. Bize gelen teklifte başlangıç tarihi yoktur.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — 1931 tarihinde yapılan zamlar değildir. Bu daha sonradır.

MEHMET DAİM SÜALP (Devamla) — Son zam yapılan tarihten itibaren 800 lira verilmektedir.

NAŞİT FIRAT (Devamla) — Teşekkür ederim.

KEMAL TÜRKOĞLU (Mardin) — Muhterem arkadaşlar; bugün huzurunuzda getirilen kanun, Anayasanın ve Muhasebei Umumiye Kanununun âmir hükümlerini yerine getirme gayesini istihdaf eylemektedir. Binaenaleyh tahsisat koymak veyahut artırıp azaltmak bahis mevzuu değildir. Bugüne kadar, hususi kanuna istinat etmesi lâzımgelen Meclis Başkanlığı tahsisatı bütçe ile konulmaktaydı. Bu, Muhasebei Umumiye Kanununa aykırıdır. Bütçeye konacak ödeneklerin evvelâ kanuna istinatı lâzımgelir. Bütçe ise, kanunen sarfı icabeden mas-

masrafların karşılığını koyan senelik muvakkat bir kanundur. Bendeniz geçen yıl Bütçe Komisyonunda gerek Meclis Başkanlığı tahsisatı, gerek Başbakan ve bakanlıklar ve hattâ Cumhurbaşkanlığı tahsisatı için hususi kanun çıkarılmasını rica etmiştim. İdareci üyeler ve Hükümet bu kanunları bu sene içinde getirmek va'dında bulundular ve bugün getirmiş bulunuyorlar.

Binaenaleyh, yeni bir tahsisat tesbiti, tâyin meselesi bahis mevzuu değildir. Önümüze getirilen kanunla, bu tahsisatın aynen kanuna aktarılmış olması lâzımgelmektedir. Evvelâ bu noktanın tesbiti lâzımgelir.

Saniyen, Meclis Başkanlığı tahsisatı meselesine gelince; Meclis Başkanlığı Anayasa mucibince Türkiye Cumhurbaşkanlığı makamından sonra gelen ikinci derecede yüksek bir makamdır. Geçen gün başbakanlık ve bakanlık tahsisatlarını tesbit eden kanunu, kabul ederken Başbakanlığa tahsis edilen 800 lira Meclisi Âlide hiçbir itiraz görmeden geçmiş bulunduğu halde, bundan daha yüksek bir makam olan Meclis Başkanlığı Makam tahsisatının daha az olarak tesbiti kanaatimce doğru değildir.

Meclis Başkanının, Başkanlığa tahsis edilmiş olan konakta oturması yine bir kanuna istinatmaktadır. İctüzüğümüzde bu cihet sarihâten tesbit edilmiştir. Gerek otomobil, gerek konak meselesi hukuki esaslara istinatmaktadır, ödenekle alâkası yoktur. Eğer artırma, eksiltme icabediyorsa, Devletten para alan memur ve müstahdemlerin, haatâ milletvekillerinin, bakanların ve Meclis Başkanının tahsisatının birlikte artırılması veya eksiltilmesi icabettiği kanaatindeyim. Bunun için bir değişiklik olmamak lâzımdır.

ZİYA TERMEN (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar; bu konu üzerinde Yüksek Meclisiniz kâfi bilgiyi almış bulunuyor. Bendeniz konuyu maalesef, menfi cephesinden huzurunuzda getirmek için söz aldım. Necip Bilge Beyin teklifinin aleyhindeyim.

Necip Bilge Bey, sanki Türkiye Cumhuriyeti Devlet müessesesinde, Hükümet müessesesinde, ve Yüksek Meclis müessesesinde, tasarruf edilecek mevzu kalmamışçasına, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin giderlerine sanki tamamen vaziyet edilmiş ve çalyaka edilmişçasına mazbut bir çerçeve içine alınmışçasına sadece Türkiye'nin 17

veya 20 Bakanı, Cumhurbaşkanı ve Büyük Millet Meclisi Başkanının tahsisatlarının azaltılması sırası gelmiş olduğunu bize söyledi. Kendileri nihayet senede 3.600 liralık bir tasarruf sağlıyan bir konuyu bize getirmiş bulunuyorlar. Ben meseleyi böyle düşünmüyorum. Türkiye Cumhuriyeti demek, evvel emirde bu Cumhuriyet sınırları içinde yaşayan vatandaşların varlığı ile beraber, bütün vatandaşları idare eden sistemin, ve demokrasi sistemini idare etmekte bulunan dirijanların, heyeti umumiyesi demektir. Onların tahsisatı mevzuubahistir.

Biz, bir mühendisin asli maaşından fazla ayda niçin 800 aldığını düşünmeden ve bilmem hangi hastanenin falanca doktorunun asli maaşı şu kadar olduğu halde, ayda bundan daha çok para aldığını düşünmeden, hattâ hiçbir müktesebatı olmadan şu veya bu idare meclisine getirilen şahısları düşünmeden, Devlet, Meclis ve Hükümet olarak, iş başında bulunan üç büyük müessesenin başındakilerin maaşlarını kırpma çalışıyoruz. Evvel emirde türlü kanunlar gölgesinde Hazineyi sömürmekte olan, geçmiş devirlerin yanlış usulleri neticesi bulunan fazla giderlere bir istikamet verelim, ondan sonra, şu 800 liralara dokunalım. Demin arzettiğim gibi, bu ödenekten yapılmak istenen tasarruf; senede (ayda 300 den 3 600 liranın) iktisat edilmesinin ifadesidir ve caiz olmadığı kanaatindeyim.

Otomobil, konak tahsisatını, bu 800 lira ile paralel olarak düşünmemiz lâzım gibi geliyor sayın arkadaşlar! Çünkü otomobil ve konak, Başkanın huzurunu temin etmek niyetiyle, vâzı kanun tarafından tanınmış ve bu günün hayat şartları ve icaplarına uygun düşünmek endişesiyle konulmuş bir konudur. Otomobili var, konağı var diye bu 800 miktarına dokunmamalıyız arkadaşlar, dokunmayacağımız üç konudan birisi Başbakanlık tahsisatı ki geçen gün kabul edilmiştir birisi de Cumhurbaşkanlığı tahsisatı, üçüncüsü de; Meclis Başkanlığı tahsisatıdır. Bu üç konuyu, Yüksek Meclisimize bilhassa arz etmek isterim, önümüzdeki bütçe yılında, nerede ise tezgâha konmak üzere bulunan bütçede, güzel kırpıntılar yapalım da ondan sonra bu konuları düşünelim.

Fethi Çelikbaş arkadaşımız, Meclis Başkanının tahsisatından bir miktar kesildiği takdirde, Başkan vazifesini görmekte müşkülât çeker, buyurdular. Ben, bunu da, 500 lira tahsisatın 800

lira olması için mucip sebep telâkki etmiyorum.

Başkan buradan aldığı para ile vazife gören bir çark değildir. Bu para, Meclis ziyaretlerinde sarfedilmek üzere, vâzı kanun tarafından Başkanına bahşedilmiş, küçük bir imkândan ibarettir. Velhasıl sayın arkadaşlar; 800 lirayı olduğu gibi bırakalım, değiştirmiyelim. Zira Başkanın tahsisatını kabul etmiş bulunmaktayız, ve Anayasamıza göre, birtakım haklar muvacehesinde bulunuyoruz, 800 lirayı 800 lira olarak kabul etmek için, işbu mâruzatımı arz etmiş bulunuyorum.

BAŞKAN — Kifayeti müzakere vardır, sırası ile onları okutacağım. (Reye, reye sesleri).

Yüksek Başkanlığa

Müzakere kâfidir. Oya konulmasını arz ve teklif ederim.

Konya Milletvekili
Murat Âli Ülgen

Yüksek Başkanlığa

Müzakere kâfidir, reye konmasını teklif ederim.

Afyon Milletvekili
Ali İhsan Sabis

BAŞKAN — Kifayeti müzakereyi kabul edenler... Etmiyenler... Kifayeti müzakere kabul edilmiştir.

Efendim; tahsisatın 500 liraya tenzili hakkında iki takrir vardır, meal itibariyle ikisi de aynıdır. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun teklifinin 1 nci maddesinde derpiş olunan 800 lira ödenegin «500» lira olarak kabulünü arz ve teklif ederim.

Niğde Milletvekili
N. Bilge

Yüksek Başkanlığa

Meclis Başkanı ödeneginin beş yüz liraya indirilmesini arz ve teklif ediyoruz.

Denzli Milletvekili	Ankara Milletvekili
Baha Akşit	Abdullah Gedikoğlu
Denizli Milletvekili	Denizli Milletvekili
Fikret Karabudak	Refet Tavashioğlu

FİKRET BAŞARAN (Denizli) — İmza benim değildir.

BAŞKAN — Affedersiniz. Fikret Karabudak, olacakken yanlış okundu.

Takrirlerin nazarı dikkate alınmasını kabul buyuranlar... Etmeyenler... Reddedilmiştir.

Birinci maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı ödenek her ay peşin ödenir. Ay içinde işe başlama halinde, mütaakıp ay başından itibaren ödeneğe hak kazanılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Birinci maddeye göre verilen ödeneye 4178 sayılı Kanun gereğince zam uygulanmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul bu-

yuranlar... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun 1 Mart 1952 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oyunuzda arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarı kanunlaşmıştır.

6. — SEÇİMLER

1. — *Danıştayda açık bulunan beş üyelik için seçim yapılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet ve İçişleri komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu (3/212)*

BAŞKAN — Efendim, bundan evvelki birleşimlerde dört üyenin seçimi yapılmış, fakat bir üye için nisap hâsıl olmamıştı. Şimdi evvelki seçimlerde en çok rey alan Şükrü Gıllıralıoğlu ile Ali Rıza Ünal arasında seçim yapılacaktır. Vereceğiniz puslalarda adaylardan bir kişinin ismi yazılacaktır.

Tasnif heyetini seçmek üzere kur'a çekiyorum.

Doğan Köymen (Giresun)

Rifat Alabay (Konya)

Nâzım Ağacıoğlu (Sivas) (Yok sesleri)

Salâhattin Ünlü (Gaziantep) (Yok sesleri)

Hüseyin Ülkü (Niğde) (Yok sesleri)
Fethi Çelikbaş (Burdur) (Yok sesleri)
Suad Hayri Ürgüblü (Kayseri).

BAŞKAN — Tasnif heyeti bu suretle seçilmiş bulunuyor.

Şimdi seçim bölgesi için ad çekiyorum:

Çoruh'tan oyların toplanılmasına başlıyoruz efendim.

(Çoruh seçim bölgesinden başlanarak oylar toplanıldı.)

BAŞKAN — Efendim; oy kullanmayanlar varsa lütfen kullansınlar.

Oy toplama muamelesi sona ermiştir.

Tasnifin neticesine intizaren oturuma 10 dakika ara veriyorum.

Kapanma saati : 16,00

İKİNCİ OTURUM

Açılış saati : 16,25

BAŞKAN — Başkanvekili Celâl Yardımcı

KATIPLER : Ömer Mart (Çanakkale), İbrahim Kirazoğlu (Kayseri)

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

Danıştay üyeliği seçimine 254 arkadaşı katılmıştır, neticede aşağıda adları yazılı olanlar huzurunda gösterilen reyleri almışlardır:

Şükrü Gilisralıoğlu (136), Ali Rıza Ünal (118)

Şükrü Gilisralıoğlu (136) oy almak suretiyle Danıştay üyeliğine seçilmiştir. Kendisine başrılar dileriz.

2. — *Zonguldak Milletvekilliğine seçilen Esat Kerimol'un seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (3/243) [1]*

(Rapor okundu).

BAŞKAN — Rapor hakkında söz isteyen yok. Oyunuza arz ediyorum, kabul buyuranlar.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Esat Kerimol'un seçim mazbatasını oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

3. — *Ankara Milletvekili Talât Vasfi Öz'ün, Difteri aşısının mecburi olarak tatbik edilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri ve Sağlık ve Sosyal Yardım komisyonları raporları (2/46) [2]*

BAŞKAN — Tümü üzerinde söz isteyen varmı?

ESAT OKTAY (Kars) — Sayın arkadaşlarım, Ankara Milletvekili Doktor Talât Vasfi Öz arkadaşımız yüksek huzurunuzda, Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 88, 89, 90, 91 nei maddelerinde değişiklik yapılması hakkında bir kanun teklifi getirmiştir. Bu tasarı ile İçişleri ve Sağlık ve Sosyal Yardım komisyonları raporları da huzurunuzdadır.

Bu tasarıya göre Difteri aşısının ya doğru-

dan doğruya yahut da mikst olarak bütün çocuklara çiçek aşısı gibi yapılması mecburi tutulmaktadır ve bu işi yaptırmıyan veli, vasi, çocuğa bakmakla mükellef şahıs veya müessese sahip veya idarecileri yaptırmadıkları takdirde mesul tutulmaktadır.

Muhakkak ki sayın arkadaşımız Dr. Talât Vasfi Öz hüsnü niyetle ve çocuk vefiyatını azaltmak kasdiyle bu teklifi getirmiştir, ancak kanaatimece bugün memleketin durumu, köylerin vaziyeti, köy yolları ve aynı zamanda sağlık teşkilâtımız bu işi yapmaya kifayetsizdir.

Sonra difteri hastalığı esasen sâri bir hastalık olmakla beraber difteri ayarında ve daha mühlik birçok diğer hastalıklar vardır. Onun için bu hastalıkları öyle tek tek, ayrı ayrı değil, bunları kül halinde mütalâa etmek ve ele almak daha doğru olur. Elimizde bulunan teklifin gerekçesine bakılacak olursa senede bu hastalıktan dolayı 1 milyon 250 bin çocuk kaybettiğimiz görülmektedir ve hakikaten böyle bir rakam hepimize dehşet verici bir vaziyettir. Halbuki 1950 istatistikleri bize gösteriyor ki, umumi doğum senede 800 bindir? Ölüm ise senede 400 bindir.

Yani bütün memleketteki ölümü yalnız difteriye atfedecek olursak o zaman dahi 400 bin olması lâzımdır. Halbuki bunun içinde tüberküloz, yaşlı adamların ölümü, sayısız birçok, diğer ölüm sebepleri de vardır. Bunların içinden yalnız çocuk ölümünü ayıracak olursak, çocuk ölümü memleketimizde eidden yüksek bir derecededir. Başka memleketlerde çocuk ölümü binde 25 tir. Bizde ise binde 100 dür. Bu hesaba göre 800 bin doğumdan binde yüz hesabıyla senede 80 bin çocuk kaybetmekteyiz. Tabiiyle hiç birimiz bir çocuğun dahi kaybolmasını arzu etmiyoruz ve bunu asgariye indirmek için daimâ çalışmalıyız. Yalnız böyle münferit bir hastalığa ait bir tasarı ile çocuk ölümlerini önlemek müş-

[1] 38 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

[2] 37 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

küldür, arkadaşlar. Sonra biz biliyoruz ki; Sağlık Bakanlığı huzuruza bir teşkilât kanunu getirecektir. Bu teşkilât kanununda esas olarak, bütün mücadelede teşkilâtın birleştirilmesi keyfiyeti vardır. Ayrı ayrı bütün hastalıklarla mücadele etmiyeceğiz. Memleketin zararına olan bütün hastalıkları kül halinde ele alarak mücadele yapılacaktır. Binaenaleyh bu teşkilât kanunu elimize geldiği zaman bakacağız, kuvvetimiz nedir, ona göre mücadele yapacağız. Çünkü difteri hastalığı mühlik olmakla beraber önden daha mühlik olan menenjit hastalığı vardır, bunun da aşısı vardır. Tetanos veya kazıklı humma hastalığı da, her zaman çocukların mâruz kaldığı hastalıklar olup niçin bunlarla mücadele etmiyelim?

Sonra arkadaşlar, memlekette bir salgın zühur ettiği zaman Hükümetin elinde Umumi Hıfzıssıhha Kanunu vardır. Bu kanunun 64 ve 72 nei maddelerine göre Hükümet salâhiyetlidir, nerede lüzum görürse orada cebren aşı tatbik eder. Bu itibarla ayrıca bir kanun getirmekte ne gibi bir fayda mülâhaza etmiştir? Ayrıca şunu da zikrederim ki, difteri aşısı; çiçek aşısı gibi basit bir aşı değildir. Çiçek aşısı nihayet, temiz yapmak şartıyla bir iki çizgiden ibarettir. Halbuki bu aşı 3 - 4 hafta fâsıla ile üç defa yapılacaktır ve deri altına yapılacaktır. Sonra bunun kontrolü vardır. Şık teamülü ile kontrol edilmelidir. Bu aşığı üç defa yaptıktan sonra da her sene yine bir defa daha bu aşığı takviye etmek lâzımdır. Bu aşının kontr endikasyonları da vardır; çocuk intanî bir hastalık geçiriyorsa, böbrek âfeti varsa, tüberküloz varsa bir idrar tahlili yapmadan bu aşı mahzursuz olarak tatbik edilemez. Şu halde bu aşı, aneak doktorun nezareti altında, doktorun nezareti altında deyince, sağlık memurunu köylere gönderip yaptırmak değil, doktorun huzurunda ve muayenesinden geçtikten sonra, idrar tahlili de yapıldıktan sonra bu aşı yapılmalıdır. Eğer hakikaten teşkilâtımız bunu yapmaya müsait ve muktedir ise yalnız bunu değil, bütün aşıları çocuklara yaptıralım. Bugün bu hazırlığımız yoktur. Kanaatimece fayda yerine zarar getirecektir. Biz çocukları koruyalım derken birçok çocukları kaybedeceğiz. Aynı zamanda ana ve babalarını teziye ve mahkûm edeceğiz.

Sonra arkadaşlar, tasarı dikkatinizi çekmiştir. Tasarıda bu kanunun meriyeti tarihi de bir sene sonradır. Bu da çok mühimdir. Bir sene sonra bu

teklifin gelmesi daha iyi olmaz mı? Çünkü Teşkilât Kanunumuz gelsin, bunu tetkik edelim, bunu mezcédelim, heyeti umumiyesini birleştirelim, ondan sonra buna girişelim.

Sonra bu aşının muhafazası da bir hayli ihtimam ister. Bunun muhafaza edildiği yerin derecesi + 10 dan yüksek olmayacak, karanlık yerde muhafaza edilecek. Eğer öyle sıcakta falan kalırsa, ve bozulursa boşuna zahmete değmez, hem çocuğa zahmet vereceğiz, hem de hiçbir muafiyet kazandırmıyacaktır.

Karma aşılar gelince : Bugünkü ilmin kabul ettiğine göre, bu aşı ya yalnız yapılır, yahut karma olarak yapılır. Karma olarak yapıldığı takdirde Difteri - Tetanos, Difteri - Tifo, Difteri - Boğmaca, Difteri - Tifo - Tetanos olarak yapılır. Bunun hangi gruplarını kabul edeceğiz?. Onun için arkadaşlar, böyle memlekette kül halinde mütalâa edilmesi lâzımgelen bir meselenin yalnız içerisinden bir kısmını ayırıp burada kanunlaştırmak, yalnız kanun adedlerini artırmaktan başka bir şeye yaramaz. Arzettiğim gibi, bu işin tatbikatında Hükümet daima yetkilidir, icabettiği zaman bu aşığı ve diğer aşıları her zaman yapar.

Netice itibarıyla; ne de olsa bir mesai sarfedilmiş ve bir tasarı hazırlanarak huzuruza getirilmiştir. Ben bu şeklin tadil edilmesini teklif ediyorum arkadaşlar; burada bir mecburiyet olsun, bu mecburiyet halka değil de Hükümete olsun. Her hangi bir vatandaş müracaat ettiği zaman bu aşığı yaptırabilsin. Hükümet her tarafta miktarı kâfi aşı bulundursun. Kabul ederseniz bu hususta bir önerge takdim ediyorum, karar sizindir.

BAŞKAN — Zeki Erataman.

ZEKİ ERATAMAN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlar, mevzu bahis olan mesele şudur : Kıymetli bir arkadaşımız halk arasında kuşpalazı namıyla tanılan difteri hakkında bir aşı teklif etmektedir ve bu aşının, elimizdeki istatistiklere göre, hedef tuttuğu gaye de Türkiye'de senede 180 - 200 çocuğu ölümden kurtarmaktır. Bir sıhhat müntesibi olmak itibarıyla memlekette böyle bir hastalığın önüne geçilmesini ben de arzu ederim. Yalnız aziz arkadaşlarım, mesele şudur : Gerekçeyi alıp da bir defa okuduğumuz zaman görüyoruz ki, burada ölüm nispeti olarak 1.250.000 çocuk gösteril-

miştir. Bu, bizim 6 - 7 bin senelik ölüm nispetimize tekabül eder.

Aziz arkadaşlarım, ayrıca şunu da memnuniyetle belirtmek isterim ki Türk Milletinin yavruları bu hastalığa karşı, yakalandıktan sonra, diğer birçok Lâtin milletlerinden daha mukavimdirler. Bu aşının mecburi olarak tatbik edildiği milletlerden dahi bizim bugün verdiğimiz vefiyat çok azdır. Şu halde arkadaşlar, ben bunları Birleşmiş Milletler istatistiklerinden alıp arz ediyorum, bizim elimizde mevcut bulunan Hıfzıssıhha Kanununun maddeleri elimizde iken yeniden bir kanunla vatandaşları mecburi aşıya icbar etmek, onlara bir külfet tahmil etmek doğru olmaz kanaatindeyim. Şimdi Sağlık Bakanlığı kalksa da dese ki : Ben şu aşığı tatbik edeceğim, elindeki Hıfzıssıhha Kanunuyla buna kimse mâni olamaz. Elimizdeki kanunlarda buna mâni başka hükümler mevcut değildir. Kaldı ki memlekette asgari 40 bin ölü verdiğimiz vereme karşı verem aşısını memleketşümül bir hadde tatbik etmediğimiz halde böyle 200 aded vefiyat veren bir hastalık için bütün sıhhiye müntesiplerini seferber etmenin yerinde olmayacağı kanaatindeyim. Şöyle ki arkadaşlar, kazalarımıza ekseriya, elli diyorum, Çünkü çok defa yetmiş, seksenden daha fazla köy bağıdır, hükümet tabibi bunun için bu köylere gidecektir. Arkadaşlar, bu aşının tatbiki için behemehal hükümet tabibinin veya bir doktorun nezaret etmesi lâzımdır, aksi takdirde birçok mahzurları vardır. Korkarız ki, aşı tatbikından dolayı vereceğimiz vefiyat, bugünkü vefiyatın üstünde olacaktır. Bu bakımdan doktor nezareti şarttır. Bugün doktor, hangi vasıta ile, hangi imkân ile köylere gidecek ve çocukları aşılayacaktır? Bugün Sağlık Bakanı, yaparım, diyecek. Yaparım demesine rağmen, Sağlık Bakanlığının elindeki teşkilâtı ile bunu tatbik edebileceğine asla kaani değilim. Bu bakımdan teklifin reddini teklif ediyorum ve bu hususta bir de önerge takdim ediyorum.

BÂŞKAN — Hikmet Fırat.

HİKMET FIRAT (Malatya) — Sayın arkadaşlarım; Ankara Milletvekili Talât Vasfi Öz arkadaşımızın difteri aşısının mecburi olarak atabik edilmesi hakkındaki bu teklifi kanunisi bir buçuk senedir bu meclise tevdi edilmiş, komisyondan komisyona gitmiş ve en nihayet son şeklini alarak Hıfzıssıhha Kanununun 3-4.

maddesinin tadili vasfını, alarak huzuruna za gelmiş bulunuyor.

Difteri aşısının ihbarı mecburi hastalıklardan olması dolayısıyla elde mevcut kanun hükümlerine göre, bununla beraber daha on dokuz sâri ve salgın hastalık için muayyen bir müddet içinde ihbar mecburiyeti vardır.

İhbarı mecburi hastalıkların kısmı mühimmisi telgrafla ve bir kısmı da yazı ile vekâlete bildirilir ve vekâlet bu hastalıkların her sene muntazaman istatistiklerini tanzim eder. Neşriyatı da vardır. Bu hastalık hakkında vekâletin 6 senelik istatistiği elimizde olduğuna göre bunun senevi vefiyatı iki yüzü bulmuyor.

Talât Vasfi Öz arkadaşımız, 1945 yılı sayımından 1950 yılı sayımına kadar çocuk artışının, sıfır yaş ile 8 yaş arasındaki miktarı 5 milyon olduğuna göre, bunun kendi kanaatine ve kendi görüşüne nazaran % 50 si difteriye tutulur diyor. Bu % 50 difteriye tutulduğuna göre iki buçuk milyon çocuk beş sene içerisinde difteri ile malûldür ve kendi görüş ve kanaatine göre, yüzde ellisi ölür; diyor. Elde bir kayıt ve istatistik yoktur. Diğer milletlerin istatistikleri de bunu teyit etmiyor arkadaşlar.

Binaenaleyh Talât Vasfi Öz arkadaşımızın güzel temennilerine uyararak eğer bu istatistiği kabul edecek olursak, yılda çocuk vefiyatı 200 bini bulur. Bunun binde biri dahi memleketimiz için doğru değildir. Elimizde gerek serom sarfiyatı dolayısıyla difterinin tedavisi bakımından, gerekse umumi emraz, ölüm cetvelleriyle de bu miktarı teyit etmeye imkân yoktur.

O halde Difteri Aşısı yapmalı mı? Hiçbir hekim bunun aleyhinde bulunamaz. Difteri aşısı yapılır, fakat arzettiğim gibi, aşı yapabilmek için bir takım kayıt ve şartların bir araya gelmesi lâzımdır.

Bir insana tuz vermiyelim mi? Verelim ama tuz verdiğimiz zaman ölecek insanlar da vardır. Ekmek vermiyelim mi? Birçok insanlara ekmek veririz, fakat bazıları bundan rahatsızlık duyabilir. Bunun gibi difteri aşısı çok mühimdir. Çünkü onun tatbik şartlarını mutlaka bir araya getirmemiz lâzımdır. O tatbik şartları teknik hususlar olduğu için burada arz etmek istemiyorum. Esasen bunu arzetmeye kalkmak vatandaşlarımızın çocuklarını ürkütmeye sebep olur.

Arkadaşlar, eldeki mevcut kanunlara göre 19 hastalık, Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 57 nci

maddesinde yazılıdır. Bu hastalıklardan biri zühür ederse ve bu hastalıklar sâri ve salgın bir şekil alırsa yani vatandaş sıhhatini ihlâl durumuna girerse Sıhhat Vekâleti bütün aşı ve seromları yalnız çocuklara eğil bütün vatandaşlara tatbika salâhiyetlidir. Dikkat ederseniz burada da bir sıhhat hürriyeti var. Kanun bu hürriyete hürmet ediyor. Vekâlet, lâlettâyin, bir arkadaşımızın dediği gibi, mutlak olarak teşmil edemiyor. Vekâlet de kayıt ve şartlarla bağlıdır. Lâlettâyin umumi aşı tatbik edemez. Ne zaman bir hastalık zühür ederse o hastalık umumi kitlenin sıhhatini tehlikeye düşürecek bir şekil alırsa vekâlet o zaman her türlü vaziyeti tatbika ve başta Devlet kuvvetlerinin ve bütün devlet teşkilâtının müzaheretini temine salâhiyetlidir. Buna hiçbir diyeceğimiz yoktur. Böyle bir salâhiyet elde mevcutken, bakanlık her hangi bir surette tehlike gördüğü zaman yetkisini kullanır. Böyle bir zorlama kanunu getirir de vatandaşın evlâdını iğne ile delik deşik edersek bu herhalde iyi bir şey olmaz. Bir an için tasavvur edelim. Tatbiki imkânsızdır. Kanunlar zaruretleri, ihtiyaçları karşıladığı zaman tekevvün eder. Böyle bir ihtiyaç olmadıkça vatandaş böyle bir aşı yaptırmaz. Hıfzıssıhha Kanununun 282 nci maddesi cezayı tâyin etmiştir. Beş lira ceza, üç gün hapis. Bir ana, baba difteri aşısı yapımı vaktinde - bir tek vaka da olsa - ölüm haber almırsa beş lira cezaya razı olur. Hâkimlerin de vicdanı vardır. Onlar da evlât sahibidirler, bunları belki de affeder, bildiğiniz şekilde karar verir. Onun için zorlamayalım, zorlama kanunu yapmayalım. Elde mevcut Hıfzıssıhha Kanunu Bakanlığa tam yetki vermiştir; Bakanlık isterse nezle için bile mecburi aşı tatbik eder. Eğer bu, nezle müstevli şeklini alırsa bu kanunun 64 ncu maddesi mucibince isterse otelleri, kiraathaneleri, hamamları ve mümasili yerleri tatil ettirir, aşı tatbik eder. Nezleye karşı böyle bir salâhiyet verilmişken, difteri gibi mühim olan ve Talât Vasfi Öz arkadaşımızın bihakkın ehemmiyetini belirttiği bu hastalığa karşı yetkisi elbette ki her zaman için mevcuttur.

Bakanlık vazifesini uyanık olarak hakkiyle yaptığı için bu hususta benim endişem yoktur; o, lüzum gördüğü zaman bu kanuna dayanarak aşı tatbik eder. Binaenaleyh yeni bir zorlama yapmayalım, bugünkü yaşayışımıza, bugünkü düşüncelerimize göre zorlama kanunları uygun değildir.

Ben hiçbir zaman zor kullanan kanunları sevmiyorum, onun için fikrimi arzettim, karar heyeti celilenizindir.

BAŞKAN — Namık Gedik.

NAMIK GEDİK (Aydın) — Çok muhterem arkadaşlar, muhterem Ankara Milletvekili Talât Vasfi Öz arkadaşımızın difteri aşısının mecburi olarak tatbik edilmesine dair olan bu kanun teklifi ikinci defa yüksek huzurunuzda bulunmaktadır. İlk defa Sağlık Komisyonunun vermiş olduğu bir kararla ve tanzim etmiş olduğu raporla reddedilerek huzuruza gelmiş bulunan bu tasarı üzerinde uzun görüşmeler yapılmıştı. O zaman, hatırlıyacağımız veçhile, bendeniz bu mesele üzerinde arkadaşımın pek yerinde göstermiş olduğu bu hassasiyeti övmüş, fakat memlekette bilhassa Morbidité (müsabiyet), ve Mortalité (ölüm) bakımından kanunun gerekçesinde gösterildiği veçhile bir vehametın çok şükür mevcut olmadığını da burada sarahaten ifade etmiştim. Bir kanunun gerekçesi ancak gerçeklerle takviye edilir. Benden evvel burada görüşen arkadaşlarımız memleketimizde difteriden ölümün bakanlıktan alınan istatistikî malûmata nazaran 1,250,000 gibi çok korkunç bir rakam tutmamakta olduğunu, ancak senelik vefiyatın 200 kadar bulunduğunu memnuniyetle ifade buyurdular. Arkadaşımızın kanun gerekçesinde gösterilmiş olan 1,250,000 vefiyat hiçbir zaman bu korkunç âfetin bizim bünyemizde yapmasına razı olamayacağımız ağır bir tahribattır, ki bugüne kadar memleketin çocuklarının 1,250,000 ni öldüren bir âfet vardı ise, bugünkü Sağlık Bakanlığı, dünkü Sağlık bakanlıkları bu meselede lüzumlu hassasiyeti göstermemişlerse, bunun üzerinde ciddi olarak düşünmek icabeder. Burada ifade etmek isteriz ki, çok şükür böyle bir âfetle karşı karşıya değiliz. Gösterilen rakamlar 8 - 10 bin, senelik vefiyata tekabül etmektedir.

Arkadaşım belki diyecekler ki; ben bunu sene ile tahdit etmedim. Bu senelik vefiyat, birçok senelerin biriktirdiği ölüm felâketinin rakamlarıdır. Müsaadenizle gerekçedeki şu ifadeyi arz edeyim:

«Görülüyor ki mesul Devlet makamlarıyla bizim yaptığımız teşebbüsler neticesiz kalmış ve on üç yıl milyonlarca yavrumuza mezar olmuştur.» Bu itibarla aşağı yukarı verilen bir milyon 250 binlik rakam bir senelik rakam gibi gösterilmek istenmiştir. Çok şükür

böyle bir durum mevzuat değildir. Geçen defa da arzettiğim gibi, difteri aşısı, kendilerinin beyan ettikleri şekilde, basit, bütün sağlık memurlarının kolaylıkla tatbik edeceği bir aşı değildir. Kendilerinin teklif ettikleri perfeksiyone aşı şekli dahi olsa, sağlık Bakanlığının Merkez Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsünün 1950 senesinde neşretmiş olduğu aşı ve serumlar broşüründe difteri aşısının kontr endikasyonları arasında şu notlar mevcuttur :

Difteri aşısından evvel ihtiyaten bir tıbbi muayene yapmak ve bunu idrar muayenesiyle tamamlamak doğrudur. Böbrek bozuklukları, hâd intanlar, deri hastalıkları, teneffüs, devran ve damar bozuklukları gibi hallerde, aşılama muvakkaten veya devamlı olarak bırakılır. Bu hususların tâyini hekimin kanaatine bırakılır.

Arkadaşlar, basitçe bir çiçek aşısı gibi tatbik edilebileceği ileri sürülen bu aşının Sağlık Bakanlığının çok itimat ettiğimiz bir messesinin neşretmiş olduğu bir broşüründe hangi şartlar altında tatbik edilmesi icabettiği burada sarahaten bildirilmiştir. Bendeniz o zaman bu husus üzerinde hassasiyetle durmuş ve arz etmişim ki; memleket çapında bu işin tatbikatı ancak hekime değil, sağlık memuruna tevdi edilecektir. Bu vaziyet karşısında aziz ve çok hürmet ettiğim arkadaşım bu kürsüden şu ifadede bulunmuşlardır: «Bâzi sağlık memurları vardır ki, doktorlardan daha liyakatli ve kifayetlidirler.» Bu konuşmalarımın sonra beni çok üzen bir hâtıradan bahsetmek istiyorum. Bugün Millet Meclisi ve bu kürsü bütün bir memleketin ağzı ve kulakları demektir. Umumi efkâr buradan bizi dinlemektedir. Onun için burada konuşurken âzami temkin ve teyakkuzu hiçbir zaman ihmal etmemek lâzımdır. Bu konuşmalarımı mütaakıp Erzurum'dan bir mektup aldım. Üç sağlık memuru bendenize şöyle hitap ediyorlar: «Meclis kürsüsünde difteri işinin mecburi olarak tatbik edilmesi hususunda sevk edilmiş olan kanunun görüşülmesi sırasındaki konuşmalarımızı Son Posta Gazetesinin şu tarihli nüshasında okuduk. Eğer hekim bir milletvekili değilseniz sizi mâzur görürüz. Hekimseniz meslekte çok yaya kalmışsınız. Size bizden bir tavsiye: Kişiyi nasıl bilirsin? Kendim gibi.»

Arkadaşlar; bu üç kıymetli sağlık memuru-

nun lâıyk oldukları yerlerde çalıştırılmaları; belki bir hıfzıssıhha enstitüsünde çalışmalarından, hizmet etmelerinden istifade edilebilirdi diye düşündüm

Arkadaşlar; bu sağlık memuru arkadaşlar bu cüreti nereden alıyorlar? İşte burada sağlık memurunun hekim fevkinde gösterilmesi yolundaki gayretlerden almışlardır. Binaenaleyh bu tarzdaki görüşmeler yapılırken, bu gibi kanunlar görüşülürken, mesleki ve meslektaşları rencide edecek beyanlardan hazer etmek icabeder.

Aziz arkadaşlar; samimiyetinize ve müsahabanıza güvenerek bu hâtıramı arz ettim.

Arkadaşımı böyle bir kanun teklifine sevken sebep ne idi? Kendilerine göre senede 1 250 000 mortalite, Sağlık Bakanlığı, epidemik bir hal olduğu halde, bu vaziyete göre, niçin harekete geçmemiş ve bu işi organize etmemiştir? Birinci mesele budur.

İkincisini arz edeyim; memleketin sağlık durumu üzerinde hassasiyetle durulmaktadır. Memlekette bu yüzden bu kadar ölüm vakaları olurken Sağlık Bakanlığı harekete geçmemiş midir? Elde bir Umumi Hıfzıssıhha Kanunu vardır. Arkadaşlarım burada maddelere istinaden beyanda bulundular. O zaman (rekomandasyon) hakkını kullanarak senede 1250 bin yavru hastalanıyor diye niçin tedbir alınmamış? Böyle bir epidemi var mı? Bunu Sayın Bakanın ağzından dinlemek isteriz. Şunu da memnuniyetle kabul etmek temayülündeyim ki, böyle bir felâket bu memleketin hudutları içinde hiçbir zaman gözükmemiştir ve bundan sonra da inşallah gözükmiyecektir.

Arkadaşlar, arz ettim. Biz bu mükellefiyeti ve bu kanuni mecburiyeti kime tahmil ediyoruz. Vatandaşa, hangi şartlar altında, bunu yapacağız? Ekipler dolaştıracağız ve sağlık memurlarına vazife vereceğiz. Doktorlara veremeyeceğiz. Köylerde bir yaşından itibaren yeni doğmuş çocuklara aşı yapın diyeceğiz. Yaptırmazlarsa? Arkasından hapis cezası ve para cezası vereceğiz. Arkadaşlar, ölüm nispeti bu kadar küçük bir rakam etrafında iken ve nihayet bu memlekette basil saçarak etrafta ve aramızda gezdirilen hastalık müsaplaları dururken, çok şükür miktarı senede 200 ü geçmiyen bu hastalık kurbanları büyük bir kayıp ifade etmez. Meseleyi çok ehemmiyetli ve memleket çapında bir mükellefiyet ve mecburiyete götü-

ren bu teklifi arkadaşımız geri alsınlar, hiç olmazsa lütfetsinler Bakanlık teşkilâtlanıncaya kadar tehir etsinler. Yoksa reddini istirham ediyorum.

BAŞKAN — Söz Talât Vasfi Öz'ündür.

TALÂT VASFİ ÖZ (Ankara) — Efendim, daha konuşacak arkadaşlar vardır, onlar da konuşsunlar, teklif sahibi olarak ben deniz sonunda konuşacağım.

BAŞKAN — Buyurun Mecit Bumin.

MECİT BUMİN (Çoruh) — Muhterem arkadaşlar, Ankara Milletvekili Sayın Talât Vasfi Öz'ün difteri aşısının mecburi olarak tatbik edilmesine dair kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu ile İçişleri Komisyonunun raporu Yüksek Meclis huzuruna gelmiş bulunmaktadır.

Bu kanun teklifinin gerekçesinden ve doğrudan doğruya difteriyi ilgilendiren bâzı satırlarını aynen okuyacağım. «Difteri, her hekim bilir ki bazan hastalık ârazı göstermeden, gezerken, dolaşırken, mektep sırasında otururken öldürür.»

Diger satırlar : «1945 nüfus sayımlarında tesbit edildiğine göre on binden az nüfuslu küçük kasaba ve köylerde mevcut (0) ile 8 yaş arasında erkek ve kız çocuk yekûnu 4.162.407 olup, 1950 sayımlarında sonuçları daha kesinleşmemiş olmasına rağmen, bu miktarın beş milyonu müteaviz olduğu tesbit edilmiştir. Sıfır ile 8 yaş arasında çocukların difteriye musabiyetleri asgari bir hesaplama % 50 kabul edecek olursak iki buçuk milyon yavrumuzun hastalandığını ve bunlardan % 50 sinin kurtarılmadığını kabul edecek olursak 1.250.000 çocuk kaybımız olduğu kendiliğinden anlaşılır. Hesabı ne kadar asgari alacak olursanız olunuz kaybımızın bir milyondan aşağı olmasına imkân tasavvur edilemez» denmektedir.

Bu duruma göre, mâruzatımı arz edeyim; yukarıda arz ettiğim gibi, gizli seyreden difteri vakalarına pek ender rastlanır. Umumiyetle her hangi bir hekime bir çocuk velisinin gösterdiği çocuğunun boğaz ağrısında ilk olarak doktorun nâtırına gelen hastalık şüphesiz tehlikesi bakımından difteridir. Doktor tarafından da hemen hemen % 90 olarak da difteri teşhisi klinikman konuabilir; konulmazsa dahi şüphelendiği bir hakikattir. Halbuki Umumi Hıfzıssıhha Kanu-

nunun 57 nci maddesi gereğince şüpheli gördüğü difteri vakasını da Sağlık Bakanlığına ihbar etmeye mecburdur. Buna nazaran her doktor katî veya şüpheli olarak teşhis koyduğu difteri vakasını ihbar ettiğine, difteri şiddetli nefes darlığı verdiğine göre bu âraz her anne ve babayı çocuğunu bir doktora yetiştirmeye mecbur kılmaktadır. Bütün bu vaziyetlere göre hastalığın âzami sayıda doktora çıktığı ve doktorun da şüphelendiği halde dahi ihbar ettiğine göre bizim Türkiye'de 1945 yılında Bakanlığa ihbar edilen difteriye yakalananların sayısı 834 çocuk, 1950 de ihbar edilen difteri hasta sayısı 1242 kişidir. Halbuki Talât Beyefendi bu miktarı 2,5 milyon göstermektedir. Yani Türkiye'de az çok hakikat olarak tesbit edilen miktarın 2102 misli fazlasını göstermektedir.

1945 yılında 834 hastalığa yakalanan çocuktan 560 ı, 1950 yılında 1242 hastalığa yakalanan çocuktan 170 i ölmüştür. Halbuki Talât Bey bunun bir milyondan aşağı olmadığını katıyetle ifade etmiştir. Buna göre ölüm miktarı da gerekçede 5882 defa daha fazla gösterilmiş olmaktadır. Bu duruma göre, hepinizin malûmu olacağı veçhile, ne difteriye yakalanan çocuk sayısı % 50 ve ne de yakalanıp ölenin sayısı % 50 civarında değil, hattâ bu rakamlara göre % 01 den aşağıdır. Bunlar gösteriyor ki, difteri hastalığı şimdiye kadar pek öldürücü olmamıştır. Hattâ şimdiye kadar da salgın şeklini almamıştır. Halbuki Umumi Hıfzıssıhha Kanununun birçok maddelerinde her hangi bir bulaşıcı hastalığın, salgın hali aldığı hallerde bütün çarelere baş vurulacağı belirtilmektedir. Buna dayanarak difteri ile beraber daha salgın ve hattâ tedavisinin katıyeti bakımından tehlikeli olan 57 nci maddedeki ihbarı mecburi hastalıkların salgın halleri durdurulmaktadır. Üstelik, değil ihbarı mecburi hastalıklar, hattâ bâzı âdi hastalıklar salgın cihetinden ehemmiyet kesbettiğinde Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 64 ncü maddesinde gereği işaret edilmektedir. 64 ncü maddeyi müsaadenizle aynen okuyorum :

«Madde 64. — 57 nci maddede zikredilenlerden başka her hangi bir hastalık istilâî şekil aldığı ve böyle bir tehlike gösterdiği takdirde o hastalığın veya her hangi bir hastalık şeklinin memleketin her tarafında veya bir kısmında ihbarı mecburi olduğunu neşir ve

ilâna ve hastalığa karşı bu kanunda mezkûr tedabirin kâffesini veya bir kısmını tatbika Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti salâhiyettardır.»

Böyle güzel, açık bir madde karşısında hangi hastalık mücadelesiz kalabilir arkadaşlar?

Saniyen difteri aşısının tatbiki için çocuğun kalb, böbrek cihazlarının sağlam olduğu ve tüberküloza da istidadının olmadığı tesbit edilecektir. Bunların tesbiti de yalnız doktorun muayenesi ile olmayıp ancak lâboratuvar muayenesi ile olabilir. O halde doktorların salâhiyetlerinden bile dışarı çıkarak ancak lâboratuvar civarlarında bu hastalık aşısının tatbik edilebileceği de bir hakikattir. Bu lâboratuvarların her yerde kurulamayacağına nazara alarak bu difteri aşısını nasıl sıhhat memurlarının eline terkedeceğiz? Bu bakımdan bu teklifin reddini istirham ederim.

BAŞKAN — Dr. Ethem Vassaf.

ETHEM VASSAF AKAN (Kocaeli) — Çok değerli arkadaşlarım; geçen sene bu kürsüden sayın meslektaşım Talât Vasfi Öz'ün kanun tasarısı hakkındaki tezinin reddini müdafaa etmiştim. Bu sene aynı şekilde reddini teklif edeceğim. Size müsaadenizle Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 64 ve 72 nci maddelerindeki esasları okumak istiyorum. 57 nci maddede zikredilen hastalıklardan gayri bir hastalık memleketin yer, yer sekisini tehdit ettiği takdirde Sağlık Bakanlığı aşı, serum, karantina gibi hatâ daha zecrî tedbirler alması salâhiyetlidir. Nitekim veba, kolera gibi diğer salgın âfetler esnasında pek mühim ieraat yapılmıştır. Buna mukabil çiçek aşısı mecburi olduğu halde memlekette daima çiçek görülmüştür. Hele tifo.. Acaba Sağlık Bakanlığı birçok insanları tehdit eden bir difteri salgını karşısında aciz bir duruma düşüp de böyle bir ihtiyaç messediyor. Difteri de istidat Kazovîç'in uzun mesaisiyle 3-7 yaşları arasında arttığı yeni organlarda ise % 84 nispetinde muafiyet mevcut olduğu istatistiklerle tesbit edilmiş bulunduğu göre difteri aşısının mecburiyeti kanunisi herkeşe teşmil edilecek midir? Yoksa kanunu teklif eden arkadaşımız mektebe giren çocuklardan bir çiçek aşısı kâğıdı arandığı gibi bir de difteri aşısı kâğıdı aranmasını mı istiyor? Difteri aşıları hakkında sözümü uzatmak istemiyorum.

Amerika'da toksin ve anti toksin karışımı ve soğukta kalmış bir aşının tatbiki yüzünden 70-80 çocuğun öldüğü tesbit edilmiştir.

Aşılar Ramon usulü ile hazırlanıyor. Bir de tersip usulü ile yapılmış aşılar vardır ki bunun tatbikından fazla reaction görüldüğü için Amerika tarafından tatbikından vazgeçilmiştir.

Ana toksini hazırlamak oldukça bir zamana mütavakkıftır.

Hususi bopyonide toksini (10) günde hazırlanacak ve muhtelif süzgeçlerden geçirecek dikkatli ölçülerle içerisine formalini konacak (% 0,4)

Bir ay 35 - 37 derecelik etüvde ana toksin olmaya terk edilecek, bâzi toksinler bertaraf edilerek, yalnız antijen kudreti kalacak ve bu da muafiyet hayvanlarından kobay üzerinde muafiyet kudreti zararsızlığı kontrol edilecek aşının bir de muhtelif vasatlarda sırnakası yani diğer mikroplara karışmış olup olmadığı tetkik edilerek şişelere doldurulup ikinci bir esas kontrole sevk edilecek, sonra da tatbik edilecektir. Böylece her serinin hazırlanması için 31 ay lâzımdır. Eldeki etüvve saire ile bir defada 50 - 100 kilo çıkarılabilir.

Böyle kanuni bir mecburiyet karşısında kalarak her şahıs üzerine tatbik etmek imkânları için 7-8 ton aşı başlamadan evvel elimizde bulunması lâzımdır.

Birinci ve ikinci aşı arasında üç hafta, ikinci ve üçüncü aşı arasında iki hafta fâsıla vermek icabettiğine göre de bir çocuğun aşısı bu müddet zarfında Shiek teamülü ile de kontrol edilmesi şarttır ve bunun bir hekim tarafından tatbiki zaruridir.

Bir Anatoxin'in yapılması için 80.000 - 100.000 lira sarfı icabediyor. Bugün acaba aşının tatbiki için kâfi derecede teşkilâtımız var mıdır?

Sonra elimizde difteri serumu gibi çok mükemmel bir ilâcımız vardır. Difteri hastalığı sıcak iklimlerde çok hafif geçer. Buna rağmen Antalya havalisinde Difteri aşısı tatbik edildikten sonra (6) aded vefat vakası görülmüş olduğunu haber alıyoruz. Bugün bu vaka mahkemeye intikal etmiş bulunuyor. Mersin'de birkaç sene evvel görülen ölüm vakaları istriknin şırngasının yanlışlıkla yapılmış olmasından ileri gelmiştir. Bunu diğer aşı ile karıştırmıyorum.

Netice :

1. Difteri memleketimizde büyük salgın yapan bir hastalık değildir.

2. Birçok yerlerde hastalık hafif geçmektedir.

3. Elimizdeki Hıfzıssıhha Kanunu sarihtir. Binaenaleyh, yeni bir kanun çıkarılmasına lüzum yoktur.

4. Sağlık Bakanlığının istatistikleri binlerce çocuğun difteriden öldüğünü işaret etmiyor.

5. Sağlık Bakanlığının bir kanun teklifi de ortada yoktur. Bu şekilde bir teklifi Bakanlık vazifeye dâvet eder mahiyette görüyorum.

Benim uzun seneler aralarında bulunduğum ve çalıştığım Amerika'da dahi bu aşımın tatbiki kanuniyet altına alınmamıştır. Ve ihtiyaridir.

İngiltere'de keza. Dünyanın diğer yerlerinde de böyle kanuni mecburiyetler yoktur.

İzah ettiğim esaslara istinaden bu kanun teklifinin reddini ben de teklif ediyorum. Karar Heyeti Âliyenizindir, sayın arkadaşlarım.

SAĞLIK KOMİSYONU ADINA TALÂT ORAN (Bilecik) — Muhterem arkadaşlar, ben deniz en sonra huzurunuzu rahatsız etmek isterdim, fakat bâzı tavzihler yapmak mecburiyeti hâsil oldu. Maalesef konuşan arkadaşlar, bu kanuna karşı muhalefet tarafını tuttular. Bendeniz bâzı rakamların zuhülen arz edildiği kanaatiyle tavzih etmek isterim.

Arkadaşlar, ölümü 150 - 250 dediler. Halbuki Sağlık Bakanlığının resmî istatistiklerine göre 1945 senesinde Ankara, İzmir ve İstanbul'da 100 binde 10.5 ölüm vakası olmuştur. Yani ölüm vâkı olmaktadır. Bunu 21 milyona teşmil etmek lâzımgelirse 2000 yavru bu hastalıktan ölmektedir. Ankara, İzmir ve İstanbul'da vaziyet bu olduğuna göre, ya doktora en çok ihtiyaç olduğu köylerde bu durumun ne kadar daha çok olacağını tasavvur buyurunuz. (Bises: Bu ölüm vakası, siz musabı da bildirin).

Musap faslına gelince : Bakanlığımız maalesef köylere kadar tam olarak istatistik yapmadığı için dünya istatistiğinden 1-2 rakam verirsem, dünyanın her tarafında şik hassasiyeti aşağı yukarı aynı olduğuna göre, mukayese için sizlere bir fikir verebilir: Macaristan'da 1932 senesinde 8 milyon nüfusun 19.475 i musap olmuştur. New-York'ta on yaşından aşağı 100 000 de 1175

musap vardır ki, her 50 çocukta bir demektir. Türkiye'de, istatistik olmadığı için katî olarak bilmiyoruz ama, şik hassasiyetinin dünyanın her memleketinde aşağı yukarı bir olduğunu kabul edersek, ihbar vasatı olarak 2000 - 2500 arasındaadır. Halbuki 1950 nüfus sayımında 20 milyon nüfusun 1/400 ü yani binde iki buçuk musap kabul ediliyor. Buna nazaran senevi Türkiye'de 55 bin çocuk difteriye musaptır. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, sıfır yaştan dört yaş arasındaki çocukların iki milyon dört yüz elli bin olarak 5 - 9 arasında 2 590 000, 10 - 14 arasında 2 359 000 ki ceman 7 milyon 421 bin çocuk olarak gösteriyor. Talât Beyefendinin bir milyon iki yüz elli bin rakamını arkadaşlar yanlış anlamışlardır. Bu vaziyete nazaran bir anda 7 milyon çocuk difteriye yakananmış olsa; eğer yüzde otuz üçü musap olarak kabul edecek olursak, ölüm de yüzde otuz olduğuna göre, yedi milyon çocuktan bir milyon çocuğu kaybedeceğimizi hesaplamak icabeder. Bu rakam Türkiye'de senede ölen çocuk sayısı olarak aldılar. Halbuki teklif sahibi arkadaşımız bunu difterinin yaptığı korkunç tahribatı arkadaşların gözünde canlandırmak ve belki de biraz büyütme için misal olarak söylemiş bulunuyorlar.

Bâzı arkadaşlar dediler ki; bu aşımın tatbikatında bâzı ihtilâtlar oluyor. Meselâ tüberküloz ve nefritte ihtilâtlar yaptığı söyleniyor. Arkadaşlar, ben verem mütchassisıyım. Veremhilerde, bilirsiniz, hava verme tedavisi vardır. Bu tedavi esnasında masada iğne vurulur vurulmaz ölenler olur. Buna rağmen bu hava tedavisini tatbik ediyoruz. Bu gibi şeyler olur. Az bir nispette ölüm tehlikesi var diye bunların tatbikından vazgeçilemez. Hattâ hava tedavisinden sonra ölenler dahi vardır. Bütün bunlara rağmen 30 - 40 seneden beri bu tedaviye devam etmekteyiz.

Sonra bugün günlük tatbikatta bulunan penisilinde dahi bu gibi hâdiseler olmaktadır. Arkadaşlar; bunun yapacağı ihtilâtlar ve ârizalar olduğu halde bugün halen bu ilâçlar tatbik edilmektedir. Arkadaşlar bu hususta fena reaksiyonları nazarı itibara almışlardır. Halbuki, Amerika'da on sekiz milyon çocuk üzerinde tatbik edilen aşı neticesinde ancak 60 kişide menfi netice alınmıştır. Bu da tatbikatın iyi netice vereceği hususunu bize katiyetle anlatır.

Bir arkadaşımın mütalâasına cevap vereceğim; niçin tüberküloz aşısını mecburi tutuyoruz da bunu mecbur tutmuyoruz. Tüberküloz hastalığının muayyen devrelerinde tatbik edilen aşının muafiyeti nispidir. Bu da dört sene için muteberdir. Bu müddet nihayetinde yenilenmesi icabeder. Halbuki, difteri aşısının verdiği muafiyet çiçek aşısının verdiği muafiyet kadar katîdir.

Sonra, bâzi arkadaşlar diyorlar ki : Bu aşırı hekimlerin tatbik etmesi lâzımdır. Bunu bilhassa Amerika'da ve Avrupa'da tıp tahsil eden arkadaşlarımız söylüyorlar. Halbuki arkadaşlar, dünyanın hiçbir yerinde bu gibi aşıları doktorlar tatbik etmez, onların kontrolü altında sağhk memurları tatbik eder.

Fazla konuşmuyacağım. Bir iki rakam için kürsüye geldim. İcabederse tekrar söz alırım.

BAŞKAN — Talât Vasfi Öz.

TALÂT VASFİ ÖZ (Ankara) — Söz sıramı Hidayet Aydıner arkadaşına verdim.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Muhterem arkadaşlar, bir hukukçunun gelip de doktorların muhalefet ettiği bir şeyde söz söylemesi biraz garip gelir.

Ben naçizane Orta Anadolu'ya ait bir hakikatı söylemek mecburiyetindeyim.

Ben 1316 senesinde Konya'nın Hadım Kazasında doğdum. 1327 senesinde 3 - 4 yaşları arasında iki kardeşim kuşpalazından öldü. Yalnız kardeşlerim değil, 550 evli köyünde 80 kadar çocuk kuşpalazından öldü. Diyorlar ki Talât Vasfi Beyin rakamları mübalâğalıdır.. Acaba istatistikler doğru mudur? 180 vefiyat oluyor mu, doğru mu? değil.. O da doğru değil. Yalnız doğru olan şey şudur ki, memlekette önlenmesi lâzım gelen bir âfet vardır. Bilhassa kış mevsiminde yayla köylerine doktor gidemez. Binaenaleyh yaz mevsiminin münasip bir zamanında aşı tatbik edilirse kış günleri için muafiyet kazanırlar. Bir doktor arkadaşımın dinlemiştim, Trabzon'dan Erzurum'a giden bir katilede bir çocuk difteri olmuş, boğazı kapanmış, tesadüfen katilede bulunan bir doktor teğmen çocuğun boğazını jiletle kesmiş, çocuk hava almak imkânını bulmuş da ölümden kurtulmuş.

Muhalif olan arkadaşlar diyorlar ki, bunu biz tatbik edemeyiz, tatbik edemeyeceğimiz bir şey için de mecburiyet ihdas edemeyiz. Pekâlâ arka-

daşlar, ilk tahsil mecburidir, biz bunu da bugün lâyikiyle tatbik edemiyoruz, edemediğimiz için bu mecburiyeti kaldıralım mı ? Hayır..

Diyorlar ki, bunu doktorun tatbik etmesi lâzımgelir, aşı memuru bunu yapamaz, bâzi karışıklıklar çıkabilir, fena tesir yapabilir. Arkadaşlar, bâzi ahvalde evvelâ mecburiyeti koruz, teşkilât arkasından gelir. Nitekim ilk tahsil mecburiyeti de buna muvazidir.

Efendim, köylere, nahiyelere doktor gönderemiyormuşuz, gönderemediğimiz için aşı tatbik edilemezmiş.. mecburiyeti kor ve doktor yüzü görmiyen köylere doktor gönderirsek bizi yalnız bu fayda dahi bu aşırı kabul etmeye sevkeder.

Aşı tatbikatında bâzi mahzurların olduğunu söylediler. Kendilerinin kabülleri ve hile behemhal bu aşıların doktorlar tarafından tatbik edileceğine göre ve doktorlar da tıbbiyeden çıktığına göre, mesele yoktur.

Arkadaşlar; bu mesele geçen sene de yine burada mevzu bahis olmuştu.

İstanbul Milletvekili Andre Vahram Bayar bu sene Paris'de bu hususta çok derin tetkikat yaptı. Maalesef kendisi malûmu âliniz hasta olduğu için Meclisi Âliye gelemiyor. Kendilerinin bana verdikleri ifadeye göre difteri aşısının tatbikatının mecburiyeti aleyhinde söz söylemek yanlıştır. (Yoo... sesleri) Binaenaleyh biz binde bir, on binde bir çocuk dahi kurtarsak, ki, kurtaracağımıza kani olduğum için, kabulünü rica ediyorum.

BAŞKAN — Abbas Gigin (Yok sesleri)

Talât Vasfi Bey, kifayeti müzakere taktırın var, sonra konuşamazsınız.

TALÂT VASFİ ÖZ (Ankara) — Çok muhterem arkadaşlarım, huzurunuzda getirmiş bulunduğum difteri aşısının mecburi tatbikına dair kanun teklifimin geçirmiş olduğu safahatı bütün arkadaşlarım ayrı ayrı Heyeti Aliyenize bir defa daha hatırlattılar. Bunu üzerinde bendeniz şahsan duracak değilim. Fakat bâzi hususata işaret etmekle iktifa etmeme yüksek izninizi rica ediyorum.

Bu kanun teklifi 1952 yılının (1950 sesleri) 1950 yılının 12 nei ayında Yüksek Meclis Başkanlığına tevdi edilmiş ve komisyonda çok uzun bir tetkika tâbi tutulduktan sonra, pek güzel tahattur buyurursunuz ki, Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonumuzun ve onu takiben de İçişleri Komisyonunun ret kararı ile günde-

me alınmış ve 1951 yılının dördüncü ayının 13 ncü Cuma günü uzun uzun münakaşası yapılmıştı. Bu müzakereler esnasında bendeniz teklif sahibi olarak hâdiseyi Yüksek Heyetinizin huzurunda gereği kadar tavzih etmişim ve bu sırada - esefle işaret etmek isterim ki - bâzı arkadaşlarımın nâçiz şahsiyetime vâkı tecavüzlerine de, katiyen itidal ve ilmi esaslardan ayrılmamak şartıyla cevaplar verdiğimi elbette hatırlarsınız.

Bu münakaşalar neticesinde Yüksek Heyetiniz ittifaka yakın bir ekseriyetle, Başkanlığın da tavzih ettiği gibi - tutanaklardan okuyarak arz ediyorum - komisyon raporlarının reddiyle teklifi gene Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonuna iade kararını vermişlerdi. 1951 yılı içinde Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonumuz büyük bir hassasiyetle teklifin üzerinde uzun, ilmi münakaşalar yapmış ve bunu takiben ekseriyetle tadil suretiyle kabulü kararını vermiş ve teklif gündeme alınmıştı. Yeni teşekkül eden Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonumuz teklifin müdafaasını kabul etmediği için gündemden tasarının komisyona iadesini bendeniz istemişim. Lâtfen iade buyurdunuz ve komisyon tekrar 4 oturumdan fazla zamanını bu teklife hasretmek suretiyle ve son oturumda da sayın Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'ın da mütalâalarına müracaat ederek ekseriyetle teklifi kabul ve Hıfzıssıhha Kanununun bâzı maddelerini tadil şekline یرea etmek suretiyle Riyaset Makamına tevdi etmiş bulunuyordu. Bu suretle de gündeme alınmıştı. Bu kadar uzun münakaşalardan sonra gönlüm çok isterdi ki hekim olan, kendileriyle iffihar ettiğim ve onların şahısları hakkında hakikaten içten bir sempati hissettiğim meslektaşlarım bu nâçiz teklifim hakkında bu kadar ağır ithamlarla Heyeti Umumiyeiyi işgal etmesinler. Bu teklif komisyonun kabul ettiği şekilde, hiç olmazsa, lehinde bâzı mütalâalar serdedilmek suretiyle Yüksek Heyetinizin tasvibine iktiran etsin ve bendeniz huzurunuzu işgal etmek lüzumunu görmiyeyim. Fakat hayretle ve bir talihsizlik olarak vasıflandırmama izin vermenizi rica ederek arz edeyim ki, bir, iki arkadaş müstesna, büyük bir ekseriyet teklifin aleyhinde bulunmuşlar, gerekçeyi lâyük olduğu kadar tahlil külfetine dahi dayanmadan ve hiçbir il-

mi esasa istinat etmeden tamamıyla ret ve cerh cihetine gitmişlerdir.

Bunlara cevap vermek mecburiyetinde bulunduğum için özür dilerim. Konuşmalarım esnasında kendilerini rencide edecek ufacak bir tehnik dahi ifade edecek olursam bidayette bu kusurumun affedilmesini yüksek heyetinizden istirham ediyorum.

Kıymetli arkadaşlarım söz alan arkadaşlarımızın konuşmalarına ayrı ayrı cevap vermezden evvel difteri hakkında her kesin bildiği bâzı hususları tasrih etmek mecburiyetindeyim. Bu mecburiyeti duymamış olsaydım bu bahislere ketiyen temas etmemeyi çok isterdim, çok arzu ederdim. Fakat hekim olan arkadaşlarımın beyanlarında beni bu tavsiihe icbar edecek bâzı hususların bulunduğunu görmekteyim.

Kıymetli arkadaşlarım, geçen oturumda da uzun uzadıya arz etmişim ki, meslek hayatımda eğer 50 yaşına vâsıl olmuş şu nâçiz arkadaşımızın bildiği birşey vâki midir diye bir sülle karşılanmış olsaydım cesaretle ve bütün dünyaya karşı; meslek hayatımın en büyük zamanlarını bu hastalığın etüdüne vakfetmek suretiyle, memleket içinde ve dış memleketlerin bünyesinde yıllarca etüd etmiş ve Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsünün bünyesinde imal ve kontrol işlerinde yıllarca çalışmak suretiyle ve en salâhiyetle «difteriye biliyorum» demekte asla tereddüt etmezdim.

Bu kadar cesaretle mâruzatta bulunabileceğim bu mevzuda sizin karşınızda meslektaşlarımla beni bir tıp talebesinden daha aşağıya düşürecek şekilde teşhir etmelerini ömrümün bir talihsizliği diye tavsif etmeme müsaade buyurmanızı rica ederim.

BAŞKAN — Esasa gelin lütfen Talât Vasfi Bey.

TALÂT VASFI ÖZ (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, ilim kitaplarına girecek değilim. Klâsik mektep kitaplarından size bir tek cümle okuyacağım. Brawnın kitabından, talebe kitabından aynen okuyorum:

Buğaz difterisi yalnız bakteryolojik muayene ile teşhis edilir.

Yine difteri intanında bunu târif ve tavsif ederken, umumi olarak boğaz difterisi, kulak difterisi, septik difterisi bunun ağız ve kulak difterisi kasabat difterisi, göz difterisi cihazı tesaüli difterisi gibi klâsik lokalizasyonları tas-

rih ederek hâdisenin içerisine girildiğini huzurunuzda kaydetmek isterim. Şimdi ben ne yüksek ihtisasımı, ne biyoloji bilgimi hiç mevzu bahis etmeden huzurunuzda ifade edebilirim ki bugün difteri gözle teşhis edilebilir bir illet olmanın tamamen çıkmıştır. 1951 yayınları değil, Brawn'ın 1935 de yazmış olduğu şu klâsik kitapta dahi difterinin ancak mikrobiyolojik bir muayene ile teşhisinin imkân dâhilinde olduğu tasrih edilmiştir. Ben geçen oturumda da arzettiğim sekiz aylık kendi yavrumun difterisini, Ethem Vassaf arkadaşımın aziz ağabeyisi Vefik Vassaf'ı iŝhat ederek söylüyorum, bugün Hıfzıssıhha Enstitüsünün Bakteriyoloji servisi Direktörü Tahsin Berk'm ile beraber mikroskobik muayenede dahi teşhis edemedik, Portör müdür hasta mıdır derken çocuğu 36 saat içerisinde kaybetmek üzere iken elli santimetre küb serumu, bir baba olarak mesuliyeti üzerime almak suretiyle, enjekte ettirmiş ve çocuğumun hayatını kurtarmışım. Bunu bir misal olarak arzettim; Ankara gibi hekimi birinci derecede bol olan bir vilâyette Mimar Kemal Okulunda sırada otururken ölen çocukları da arzettiğim. Benim eçlimi bir tarafa bırakıyorum.

Böyle bir âfetin karşısında köylere kadar götürülmesini dilediğim bir hastalığın aşısı için istatistiklerin sonuçlarını ve dünya yayınlarını misal olarak arzettiğim hususâtı beni teçhil etmek ve teklifimi yürütmek için ele almalarını hekim arkadaşlarımın ilmî yüksek kabiliyetleriyle asla telif edilebilir bir durum diye tavsif etmeme imkân olmadığı elbette takdir edersiniz.

Aziz arkadaşlarım; gerekçede dünyadaki istatistik sonuçlarını nazarı itibara alarak Türkiye'de mevcut çocuk sayısının yaşlı insanlara nazaran arzemiş olduğu hususiyeti tebarüz ettirmek suretiyle ele aldığım mesele; 7 milyon çocuğun 0-14 yaşlar arasında bu memlekette doğum hâdisesinin ne kadar velût olduğunu ifade etmek, tebarüz ettirmek içindir. Bu yedi milyon çocuk; yine dünya istatistikleri ve kalsiklerinin ittifakla kabul etmiş olduklarına göre ve hâdisenin vehametini tebarüz ettirmek için arz ediyorum, bir kitle olarak intana mâruz kalmış olsaydı, şu kadar musabiyet ve bu kadar musabiyete mukabil bu kadar vefiyat olurdu. Serdettiğim nispeti, cümlesini bana hücum vesilesi diye beyan etmiş olduklarını gördünüz.

Burada, benim, gerekçemden verdiğim misalin intanın vehametini tebarüz ettirebilmek ve öldürücü bir intan olarak, vasıflandırabilmek için ele aldığımı kolayca kayrayabilirlerdi.

Namık Gedik arkadaşım gerekçeden bâzı cümleler okudular, 1937 de teklif ettiğim tarihten 1951 e kadar vefiyat bir milyon olmuştur şeklinde bir ifadede bulundular. Bu sözlerin intibai Namık Gedik'e karşı bir kusur etmek suretiyle kendilerinin şahsi iğbirarlarını mı davet ettiğim istifhamından ibaret kaldı. Bunda haklı mı idim, değil müydüm, takdirini Yüksek Heyetinize bırakıyorum.

Aziz arkadaşlarım, meslektaşlarım bilirler, memlekette tanınmış ve rahmete kavuşmuş bir Hüsamettin hocamız vardı. Hüsamettin hocanın bi kitabı mevcuttur. Difteri memlekette büyük tahribat yapıyor, ne yapalım, nasıl mücadele edelim? Der dururdu? Bunu Hüsamettin Hoca ile beraber çalışmış, onun dersini dinlemiş, onun kitaplarını okumuş olanlar bilirler. Hüsamettin Hocanın bir epidemiyoloji kitabı vardı. Bu kitapta, Türkiye'nin bugün Hıfzıssıhha Dairesi Başkanlığı yapan Doktor Arif arkadaşımızın şik teamülü tatbik etmek suretiyle musabiyet ihtimallerinin nispetini dünya bulgularıyla karşılaştırabilmek için bir travayma ait kayıt vardır. Bu tetkikler İstanbul'da bir kız mektebinde muayyen yaşlar arasında yapılmıştır. Netice, tabii tâbirle hassasiyet sonucu, % 33 tür. Bütün dünyada kayıtsız ve şartsız bu yaşlardaki mektep çağındaki çocuklar arasında şik hassasiyetinin % 33 ün fevkına çıkmamıştır. Şu halde Türkiye'de hâdiselerin her hangi diğer bir memleketle mukayese edilemeyecek durumda olduğunu söylemek asla ilmî bir ifade olarak kabul edilemez Şahsi kanaatime göre değil, bendeniz vesail, neşriyata bu hususta yapılmış travaylara istinaden bunun böyle olduğunu arz ediyorum. Zîneren 5 nei edisyonunda şik denemelerinde müspet teamüllere ait bir cetvel vardır. Bunda (0) dan 12 aya kadar yaşlarla 1 - 14 yaşlar arasında müspet teamüllere ait kayıtlar vardır. Hassasiyet 9 - 10 aylara kadar artarak bu miktar 82, 84, hattâ 91 e kadar çıkmaktadır. Bir ilâ üç yaşları arasında şik müspet teamülünün % 83 ten 63,50 ye kadar düştüğünü gösteriyor. Türkiye'de yapılan bu şik teamülleri çok olmamakla beraber, güvenilecek hekimler

tarafından yapılmış ve Hüsamettin Hocanın arzettiği epidemiyoloji kitabında, 1925 senesinde neşredilmiştir, bizde 12 ile 7 yaşlar arasındaki şik hassasiyeti nispeti % 33 olarak gösterilmektedir. İstanbul Hıfzıssıhha Müessesesi tetkikat yapmıştır ve Ankara'da da - sayısı itibarıyla hatırımda değil - şik hassasiyeti bu memlekette aranmıştır. Yalnız bizde yapılmayan şey şudur : Portör sayısının nispeti hakkında sarıh bir malûmata sahip değiliz. Portör sayısı hakkında da sarıh malûmata sahip olsaydık Türkiye hudutları içinde difteri intanının dünyadan ayrı bir musabiyet verdiğini ve vefiyatı mucip olduğunu iddia etmek asla akla gelmezdi ve % 100 ret edilebilirdi.

Biliyorsunuz; çocuklar intanı yakınlarından alır ve dünyada insan yaşadıkça difteri ortadan kalkmayacaktır. Bütün illetler de böyledir. Bizim için Allah'ın ayrı birtakım kanunlar vaz'ettiğini iddia edecek beyanların ilmî olup olmadığını Yüksek Heyetiniz takdir buyururlar. Bendeniz belki idraki noksan bir insan olarak belki kendi sahasında çok eçhel ve hiç güvenilmiyen bir insan olarak bu ağır ithamları kabul edebilirim. Ama; realite, ilim, dünya ve Türkiye Cumhuriyetinde bu ilme vakfı hayat eden insanların bulgularına itiraz edilebilir mi? Tarih bunu tevsik edecektir. Aynı şik hassasiyeti gösteren bir kitle içerisinde difterinin aynı tahribatı yapmayacağını iddia edebilmek için, gönlüm çok arzu eder ki, arkadaşlarımızın bana getirecekleri vesaik aynı derecede kıymetli ve esaslı olsun.

Ben huzurunuzla namütenahi dokümanlar getirebilirim. Fakat bir tanesini Etem Vassaf arkadaşım tasrih ettiği için İngiltere'ye ait bir vesikayı, arz edeyim: Difteri hakkında bir vesika, filim olarak 1947 de Kopenhag'da inikad eden Milletlerarası Mikrobiyoloji Kongresi üyelerine gösterilmiştir. İngiltere bugün difteri ile amansız şekilde mücadele eden bir millet halindedir. İngiltere'deki tesisleri kıymetli arkadaşım Ethem Vassaf'ın bir defa, Londra'ya tefrif ettikleri zaman, görmelerini çok rica ederim.

Gereğimde sarahatle beyan ettiğim için, dünyadaki birçok milletlerin bu aşı hakkındaki tatbikat sistemini ayrıca okumaya vakit müsait bulunmadığından buna lüzum görmüyorum. Yalnız şu kadarını burada tebarüz ettireceğim:

Birçok memleketlerde difteri aşısının mecburi tatbiki kanunlaştırılmıştır, Amerika ise rekomandasyon sistemini tercih etmiştir. Rekomandasyon sistemi demek, sıhhi otoritenin ve mesuliyetin aşı tatbikını tavsiye etmesi demektir. Uzun yıllar Amerika'da oturmuş olan kıymetli arkadaşımız Ethem Vassaf bilirler ki, sıhhi otoriteler rekomandasyon'a riayet etmeyen zümre olarak siyahileri vasıflandırırılar. Beyazlar için de bu rekomandasyon % 85 tatbikat netayicini vermiştir. Hangi kitap açılrsa bu, aşıkârdır. Bu kitabın son sahifesinde, İngilizce bilen Ethem Vassaf Beye arz etmek isterim ki, aşı tatbikatiyle tatbik etmeyenler arasındaki vefiyat nispeti 25 defa büyüktür deniyor. Kendilerine soruyorum; bu yanlış mıdır? Lütfen ifade etsinler. Londra'nın en büyük makamını işgal eden İngiltere'deki mevcut sistemin mâna ve mahiyetini filimlerle göstermek için çalışan İngiltere'de bu difteri vefikatının asla kıymet verilmeyecek yekûnlara çıktığını beyan etmiş bulunan bu arkadaş yalan mı söylemiştir?

Aziz arkadaşlarımız, Ramon'un beyanını geçen defa da arz ettim. 1947 mikrobiyoloji kongresinin bültenleri elimizdedir. Ramon 1947 tarihinden itibaren sekiz milyon nüfuslu Newyork Şehrinde bir tek musabiyetin, ana toksin tatbiki suretiyle kaydedilmemiş olduğunu mesut bir şekilde tebarüz ettirdikten sonra, Congrès ve komisyon üyelerinden bütün memleketlerin mücadeleye girişmek suretiyle difteri beliyesine bir nihayet verilmesini istemiştir. Ramon'un mektubundan bir tek satır okunama müsâadenizi rica edeceğim. Ramon, Etem Vassaf'ın işaret buyurduğu Elmalı hâdisesi hakkında cevaplarında şu tâbiri kullanıyor :

«Bütün dünyada büyük bir mikyasta tatbik edilmekte olan usulün istikbaline bu hâdiseler asla tesir edemez. 25 yıldan beri dünyada yüz milyonlarca kimse aşlanmıştır ve difteri ortadan kalkma yolunu tutmuştur, böyle değilse bile azalmıştır»

İmza
C. Ramon

Mektup elimde, dosya merkez hıfzıssıhha müessesesindedir. Zahmet buyurmalarını rica ederim.

Aziz arkadaşlarımız, geçen defa bütün sarahatle beyan ettim. 1900 den 1945 yılına kadar Bir-

leşik Amerika Devletlerinde difteriden ölüm nispeti 1900 yılında yüz binde 40, milyonda 400, 10 milyonda 4 bin, 20 milyonda 8 bindir. Bizimle mukayese etmek için arz ediyorum. 1910 da bu nispet yüz binde 22,5 tur. 1940 ta Birleşik Amerika'da birin altına düşüyor.

Bütün arkadaşlarımın müstereken ifade etmiş olduklarına bakılırsa Türkiye'de vefiyat 200 den ibarettir, difteri aşısının mecburi tatbikatına ait teklif eğer Yüksek Heyetinize kabul edilecek olursa, yalnız 200 vatandaşımızın hayatı kurtulacak şeklindeki beyan hakikate uygun değildir.

Bu beyanatı istatistik işlerini tanzim eden İstatistik Genel Müdürlüğünden alınan rakamlarla cerhedeceğim. Bu neden böyle mütenakızdır kısmını, bunu ifade ettikten sonra, tavihe lüzum kalmaz.

Yüz binde vefiyata göre tanzim edilen bu istatistik üç vilâyette ele alınmıştır. Ve bütün dünyada cari esasa göre tanzim edilmiş bir istatistiktir.

Ankara Şehrinde 1945 te ölüm yüz binde 5,7 dir. İstanbul'da 1945 te ölüm yüz binde 3,2 dir. İzmir'de, muhterem arkadaşımız Talât Oran'ın da ifade ettiği veçhile, yüz binde 10,50 dir. Bunlar 21 milyona irca edilecek olursa 1945 te vefiyat bin yüz kırk olması gerekir. İstanbul'a göre 1945 te vefiyatın 640 olması ve İzmir istatistiğine göre de Türkiye'de 1945 yılında vefiyatın 2200 ü müteceviz olması gerekir. Bu, hekim konsantrasyonu aşîkâr olan üç şehirde, Sağlık Bakanlığının elimizdeki istatistikleri ile şu mübayenet, bizde difteri teşhisinin ve difteri ölümlerinin hangi şartlar altında bulunduğunu dillendirmek bakımından çok belîğdir.

Aziz arkadaşlarım; gerekçemde ifade ettiğim nüfusu 10 binden aşağı olan kasaba ve şehirlerdeki çocuk sayısı şu bakımdan önemlidir. Biliyorsunuz ki, memleketimizde köylerde hekim yoktur. Nahiyelerde 1951 yılında, sayın Sağlık Bakanımın huzurunda ifade edeyim, hatam varsa tashih etmelerini çok rica ederim.

Nahiyelerde doktor sayısı ancak bu sene 100 e iblâğ edilmiştir. Halen 40 nahiyede hekim vardır. Bu nahiyeler aşağı yukarı bugün memlekette birkaç bine balîğ olmuştur. Kazalarda Hükümet tabipleri, bazılarında ise sıtma savaşı ve trahom teşkilâtımız vardır. Zührevi hastalıklarla mücadele eden arkadaşlarımız da mevcuttur. Serbest çalışan birçok hekim arkadaşları-

mız vardır. Fakat ilmi tetkik yapacak bir tek İstanbul'da Hıfzıssıhha Lâboratuvarı, bir de Ankara'da Hıfzıssıhha Enstitümüz vardır. Bunların böyle olup olmadığını lütfen sayın Sağlık Bakanı ifade buyursunlar.

Bir arkadaşımızın ifade ettiği gibi, köylerde Kışın yollar kapandığı zamanlarda bile çocukların hekimin ayağına kadar gittiğini kabul edersek, dahi yine teşhis vasıtalarına malik değiliz. Bu mesut imkâna malik değiliz arkadaşlarım. Difteri sıhhatle teşhis edilerek ihbar edildiğini ve bütün bu ihbarların sıhhati kâmilede Sağlık Bakanlığımıza intikal ettiğini kabul etmeye imkân yoktur. Bunu ifade ederken Sağlık Bakanlığı, bu teşkilâta çalışanları veya diğer arkadaşları ve zümreyi itham etmek istemiyorum. Realiteyi konuşuyorum, hakikat budur söylemiyelim mi? Benim hekimlik ettiğim bölgede bana ihbar ve davet vâkı olup hastaneye intikal ettirdiğim çocuklar, Ankara Nümune Hastanesinin oksijen kuvözlerinde öldüler. Köylü, çocuğunu hastaneye nasıl getirecek? Elmalı köyünde difteri epidemisi olmamış mıdır? Dosyayı tetkik buyurunuz. Elmalı Köyünde difteri çıkıyor, difteri çıktıktan sonra bir çocuk ölüyor. Vekâlete ihbar yapılıyor, vekâlet ekipleri seferber ediyor. Evvelâ mahallî hükümet tabibi hâdiseye vaziyet ediyor ve bütün çocukları aşıyor. Bir yerde epidemi çıktıktan sonra o yerde oturan insanların portörlerini tetkik etmek gayet güç hâdisedir. Bu hususların ilmi detayına girecek değilim, girecek olursam saatlerinizi alırım. Hastalık tezahür edinceye kadar intanın alınmadığı iddia edilebilir mi? Mücadelenin aşırı intan çıkmadan evvel tatbik etmek esasına dayanacağı dünyaca kabul edilmiştir. Elmalı hâdisesi bir defa katiyen difteri anatoksininin toksik tesirine misal teşkil edebilecek bir hâdisedir. Bugün adli otoriteler altı çocuğun otopsisini yapmışlardır. Bunun neticesini bilmiş olsalardı böyle bir ithamı her hangi bir şekilde, Yüksek Meclisin huzuruna getirmezlerdi.

Çocuklar birinci aşıda ölmüyor. Ondan 15 gün sonra yapılan aşidan 24 saat sonra yüksek ateş, kusma ve saire ârazi ile ölüyorlar. Halbuki aşılar temiz, toksik difteri ve septik şekil diye ifade ettiğimiz vakalarda da çocuklar yüksek ateş, kusma ile ölebilirler. Aşı tatbikatında böyle bir ölüm vakası görülmez. Umu-

miyet itibariyle Ramon'un ıtılama kadar götürülen bir hâdise, çocuklara tatbik edilen aşı esnasında diğer bir intan verilmiş olmasını hatırlatır. Elbette çocuklar mezara konmadan evvel ölü üzerinde bir tetkikat yapılmış olsaydı, bunu intanın âmili izale edilmek suretiyle adlandırmak mümkün olurdu. Bunun dışında bendenizin malûmatına iktiran eden, binlerce tatbikattan Türkiye'de bir tek hâdise yoktur. Hiç mi ârıza göstermez bu aşı? Et suyunun peptonu hassasiyet verebilir, bunların da çareleri vardır. Bir arkadaş aşımın imaline kadar girdi, müsaadeleriyle arzetmek isterim, bu hususu kendilerinden daha iyi bilirim, bu pepton, birinci, ikinci veya üçüncü aşıda çocuğa bir nevi hassasiyet veriyor. Bu hassasiyet ya güürültülü bir tablo halinde veya muahhar tezahüratlarla çocukta, bâzı rahatsızlıkları intaç ediyor. Fakat bu hâdiseyi önlemek kabildir. Nitekim İngiltere'de göktürülmüş aşığı veya anatoksin antitoksin flokülü kullanmak suretiyle, Danimarka'da antijeni hallojen bir madde ile karıştırmak suretiyle bu hâdiseler önlenmiştir. Macaristan'da bir milyon çocuğu şahsan takip ettim. Arkadaşım Amerika'dan misal getirdiler. Orada Ramon usulü tatbik edildiği gibi birçokları da göktürülmüş anatoksin kullanırlar.

Arkadaşlarımın yapmış olduğu itirazlardan bir tanesi de Umumi Hıfzıssıhha Kanununun ele alınmış olmasıdır. Elde Hıfzıssıhha Kanununun 57, 64 ve 72 nei maddeleri varken difteri aşısının mecburi tatbikatını istemenin esbabı nedir diyorlar. Geçen oturumda 57, 64 ve 72 nei maddeleri arzettim, arzu ederseniz hepsi önümdedir, tekrar ederim; fakat huzurunuzu fazla işgal etmek istemem yalnız kısaca arz ediyorum: 52 nei madde ihbarın mecburiyetine taallük eder. 64 neü madde 57 nei madde de zikredilenlerden maada intan vukuu halinde ihbar mecburiyeti ihdasına yetkiye aittir.

72 nei madde, bir yerde bir intan çıktığı zaman o intan için yapılacak detayları tasrih ettikten sonra, aşı da tatbik edilir der.

Elbette bir yerde bir âfet çıktığı zaman Bakanlık bütün elemanlarını seferber eder ve icabeden bütün sıhhi tedbirleri alır ve nitekim şimdiye kadar böyle hâdiseler karşısında asla bir kusur yapılmamıştır. Memleketimizde intanların çıktığı yerde, söndürüldüğünü kabul etmek bir

hakikattir. Bu meyanda bir arkadaşım, hayretle karşılarım, tatanosu, menenjiti zikrettiler. Arkadaşlar, menenjit, tüberkiloz asla mevzu bahis edilemez. Fakat bir epidemik menenjit vardır ki andemik olarak memleketin şurasında, burasında zuhur etmektedir. Öteden beri bildiğim Niğde'de böyle bir andemi vardı. Fevkalâde nadir vakalara munhasırdır. Ve bugün «profilâktik» dünyaca klâsik olarak kabul edilmiş bir mücadele sistemi vârit değildir. Bendenizin nâçiz bir mesaiden maada Amerika'da neşredilmiştir. nihayet penisilin gibi antibiyotikler çıktı ve vakalar tesbit edildiği zaman penisilin başka daha müessir ilâçlar çıktıktan sonra mesele kolaylaştı. Artık menenjit meselesini difteri ile mukayese etmeyi arkadaşımız nasıl uygun görebiliyorlar hayretle karşılarım.

Ben meslektaşlarımın ilmî kabiliyetine, ahlâkına, ahlâki bütünlüğüne, olgunluğuna asla nakise kondurmak istemiyorum. Fakat kendilerinden ümit etmek isterim ki, şu nâçiz arkadaşımız ömrünü ilme vakfetmiş bir insandır. Biraz munsif olmaları lâzımgelirdi.

Aziz arkadaşlarım, şimdi muhterem arkadaşlarımın beyanlarına gayet kısa cevaplar vereceğim:

Andre Vahram Bayar arkadaşımızın İstitüt - Pasteur'daki tetkiklerinden bahsettiler. Bendeniz o esnada İspanya'da idim. Kendileri İstitüt - Pasteur'da ben de İspanya'da difteri aşısının mecburi tatbiki hakkında sondaj ve tetkiklerde bulundum. Mektubu buradadır, eğer arkadaşlarım arzu ederlerse okuyayım. Beg, altı sahifelik imzalı mektupları Şükrü Şavlı arkadaşım eliyle bana komisyonda verilmiştir.

İstitüt - Pasteur de, imalât mahallinde, tatbik yerinde 35 bin hekimin iltihak etmiş olduğu sendikalarda bu arkadaşımızın yaptığı tetkikat neticesinde milyonlarcaya çocuğa yapılan tatbikatın hiçbir suretle aşı mecburiyetini sarsacak mahiyette olmadığı burada tasrih ediliyor. (Mektubu oku sesleri).

Peki okuyayım.

«Sayın Bay Dr. Ali Şükrü Şavlı.

Sayın meslektaşım;

Telefonla vâkı görüşmemizde izhar buyurdunuz arzuya göre, difteri aşısının memleketimizde de mecburi tatbiki hakkında Paris'de yapmış olduğum tetkikatın neticelerini, Yüksek Meclise

arzedilmek üzere aşağıda zatıalınıza bildiriyorum.

Malûm olduğu veyhile difteri aşısı, tetanos aşısı ile beraber karışık olarak, Fransa'da, 24 Kasım 1940 ve 7 Eylül 1948 tarihli kanunlarla mecburi kılınmıştır.

1940 yılına kadar Fransa'da oldukça yüksek bir nispette vefiyatı mucip olan difteri hastalığı, sözü geçen aşının mecburi tatbikından sonra resmî istatistiklere göre çok azalmış ve nadiren görülmüştür.

Hal böyle iken, 1950 senesinde, Fransa'nın Libourne ve Epernay şehirlerinde difteri aşısı zerk edilen bâzı çocuklarda, aşının tatbik yerinde tüberküloz mikrobu ihtiva eden (abcès, froid) ların husule geldiği müşahade ve tesbit edilmiştir.

Bu vaziyet karşısında bir taraftan aşının ihzarında ihmal vâkı olduğu ve diğer taraftan tatbikinde ihtimam gösterilmediği ileri sürülmüştür.

Memleketimizi ve Türk yavrularının sıhhi durumunu yakından ilgilendiren bu meseleyi aydınlatmak ve difteri aşısının faydeleri hakkında etraflı bilgi edinmek üzere, bu aşığı hazırlayan müessese olan Pasteur İnstitüsünü ziyaret ederek soruşturmalar yaptım.

Pasteur İnstitüsünde en salâhiyetli şahsiyet olan müessese müdürü Prof. Jacques Trefouel ve keza birçoklarımızın hocası olan ikinci müdür Dr. Dujarric de la Rivière'den aldığım izahattan ve bana tevdi ettikleri dökümanlardan anlaşıldığı veyhile difteri aşısının ihzarında hiçbir ihmal imkâm olmadığı tebeyyün etmiştir.

Bâzı vakıalarda müşahade edilmiş olan (Abcès froid) lara gelince; bunların sebebi şöyle izah edilmektedir :

1. Vücutta mevcut tüberküloz basilinin aşı yerini zayıf bularak, bu nahiyeye hücum etmesi, veya...

2. Bir nevi faal (Primo infection) halinde bulunan kimselerde husule gelen (abcès de fixation) keyfiyeti.

Pasteur İnstitüsünün en salâhiyattar iki rükünü tarafından verilen bu izahattan sonra, tetkiklerimi daha derinletmek üzere, 35 bin Fransız doktorunun meslek kurulu olan Fransız Tabipleri Sendikaları Umumi Birliği Genel Sekreteri Dr. Cibrie ile de görüştüm.

Bu çok kıymetli meslektaşımızın verdiği izahata göre, difteri aşısının tatbiki sırasında bâzı ahvalde rastlanan (Abcès froid) ların sayısı

mahdut olduğu gibi, hepsi de kısa zamanda tedavi edilmiştir. Bu (Abcès) ler ihtimam noksanından ileri gelmemiştir ve her hangi bir ihmal de mevzuubahis değildir.

Dr. Cibrie izahlarına devamla, difteri aşısının mecburi tatbiki sayesinde vefiyat nispetinin hiç mesabesine inmiş olduğunu ve bu nimetten Fransız çocuklarının mahrum edilemeyeceklerini söyledi. Ancak, aşılacak çocukların daha sıkı ve daha etraflı tıbbi muayeneden geçirilmelerinin elzem olduğunu ve kullanılan şıngalılarıyla ampullerin şahsi olmak gartıyla, daha tam bir sterilizasyona, tâbi tutulmalarının lüzumunu belirtti.

Filhakika, Fransa'da olduğu gibi, bugün İngiltere'de ve başka Garb memleketlerinde, sterilizasyon için halen cari usuller kâfi görülmemekte ve kaynatma müddeti 15 - 20 dakikaya çıkarılmış bulunmaktadır.

Sayın meslektaşım :

Hasta bulunduğum şu sırada, yukardaki hususları Yüksek Meclise arz edilmek üzere zatıalınıza sunar ve bu vesile ile saygılarımın kabulünü rica ederim.

Istanbul Milletvekili

Andre Vahram

Şimdi aziz arkadaşlarım, İspanya'yı bilhassa tetkik için bir konu olarak ele almanın sebebi bize nazaran iklim şartlarının aşağı yukarı aynı olmasıdır. Gerekçede de İspanya'nın, difteri aşısının mecburi tatbik edildiği yer olduğuna dair sarıh kayıt vardır. İspanya mecburi aşı tatbikatına geçtiği gündün bugüne kadar difteri hastalığı İspanya'dan kalkar mahiyettedir ve bugün her doğan çocuğa miadında ve kanunun takyit ettiği şartlar içinde, katıyen tereddüt edilmeden difteri tatbik edilmektedir.

Difteri aşısı diğer aşılarla nasıl mukayese edilebilir? Buna da bir türlü aklım ermedi.

Biliyorsunuz bir çiçek aşımız vardır. Muafiyeti mutlak tâbiri ile ifade edilen (mutlak tâbirini bilhassa kullanıyorum, zannetmesinler ki; bâzı arkadaşlarımın tasrih ettikleri gibi; bilmiyerek değil) ana toksinin muafiyeti katıdır. Ben deniz Kopenhag'da Kopenhag Enstitüsünde çalıştığım zaman binlerce çocuğun kanında gerek vilâdi muafiyeti ve gerek ana toksinlerin tatbikından sonra ne gibi tesirler yaptığını ölçmüş naçiz bir arkadaşımızım. Sıfır sıfır iki miktarında antitoksin insanı intandan korur. B. C. G.

muafiyeti 4 senedir. Difteri aşısı B. C. G. den daha emindir denebilir.

Dünyanın kuvvetle inandığı bir tek şey vardır, o da çiçek ve difteri aşılarının mecburi olarak tatbik edilmesidir. Difteri dışında intanlarda yapılan tatbikat, tifo, boğmaca, kolera gibi, difteri ve çiçek aşısıyla mukayese edilemez. Dünya bu yolda mecburiyete gitmiştir. Milletlerarası vesaike müsteniden Sayın Sağlık Bakanının beyanlarına atfen şunu arz etmek isterim ki ve yine Milletlerarası kongerede Organisation Mondiale de Santé'de, iklimin mutedil muhtelif memleketlerde difteri aşısının tatbiki zaruridir neticesine vâsil olunmuştur. Bunları acaba bendeniz karihamdan mı çıkardım, rüya mı gördüm, hayale müsteniden mi görüşüm, bu uğurda bir emek ve enerji sarfetmedim mi ki bütün arkadaşlarım müttelifan teklifin tamamıyla yersizliğini ifade edecek kadar ve âdetâ hücumla ifade edebileceğim şekilde bu kürsüden konuştular. Bunu kavıyamadım. Ben kendilerini rencide edecek bir beyanda bulundumsa tekrar huzurunuzda af dilerim. Namık Gedik arkadaşım geçen defa vâkı münakaşalarda sağlık memurlarına itimadımı belirten ifadelerimi ele aldılar. Arkadaşlar izin verirlerse okuyacağım. Zabıtlar burada 13 . VI . 1951 Cuma günü oturumda: (Sağlık memurlarına, neosalversan'a itimat ediyoruz difteri aşısını da endişesiz olarak itimatla verebiliriz. Kontrolü ister hekim tarafından yapılsın, isterse yetiştirilmiş tâli personel tarafından yapılsın, bu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ait bir iştir.» demişimdir.

Bu konuşmalarım esnasında Erzurum'da birkaç sağlık memurunun kendisine yazdığı mektuba benim sebebiyet verdiğimi ileri sürmüş olan Namık Gedik arkadaşımın beyanını şahsiyetiyle ve olgunluğuyla münasip görmediğimi tebarüz ettirmek isterim. Sağlık memuru veya hekime yaptırılm, kime yaptırırsak yaptırılm, bu hususta yetki sahibi Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıdır. Ben sahibi salâhi-

yet değilim. Çok hürmet ettiğim kıymetli arkadaşımız Sayın Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının Yüksek Meclisi tenvir etmelerini rica edeceğim. Bugün iftiharla söyleyebilirim ki, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı çiçek intanını Türkiye'de ortadan kaldıracak bir başarı göstermiştir. Ne ile? Bugünkü personeli, bugünkü kadrosu ile. Aziz arkadaşlarım, dünyanın hiçbir tarafında kadrosu bu kadar noksan, personeli bu kadar eksik ve verilen bu kadar az para ile başardığı işler bu kadar büyük olan bir Sağlık Bakanlığı daha gösterilemez. Ben bunu şu kürsüden ifade ederken bu milletin sağlık mücadelesinde Sağlık Bakanlığımızın oynadığı rolü belirtmek suretiyle iftihar duymaktayım. Türk çocuklarının, Türk hekimlerinin, tâli elemanlarının gösterdikleri feragat, dünyada muadili olmıyan bir feragattir. Türk hekimi, Türk sağlık personeli aldıkları nâfiz miktarlarla iktifa ederek gece gündüz hastanın emrinde bulunmak suretiyle vazifelerini lâyıkıyla ifa etmektedirler. Difteri aşısının tatbiki kendilerine emrildiği gün, bunu da muvaffakiyetle yapacaklarına ve Türkiye'de difterinin tarihe karışmış bir intan halinde kalacağına mutlak surette inanan bir insan olduğumu ifade edebilirim. (Yeter, yeter sesleri)

Aziz arkadaşlarım; izin verirseniz meslektaşlarımın beyanlarını gürütücü kuvvetli delillerimi ifade edeyim. (Kâfi, kâfi sesleri) Kâfi görüyorsanız, memnuniyetle kürsüden inerim.

SADRI MAKSUDİ ARSAL (Ankara) — Efendim; Sağlık Bakanının bizi tenvir etmesini istirham ediyorum.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Biz doktor değiliz. Kararımızı verebilmek için Sağlık Bakanını dinliyelim.

BAŞKAN — Efendim; vaktin geçmiş olmasına binaen Pazartesi günü... (Bakan konuşsun, sesleri) saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 18,24

7. — SORULAR VE CEVAPLAR

A — YAZILI SORULAR

1. — *Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın, Kars bölgesindeki arazi ihtilâflarının bir an evvel önlenmesi için Tapulama Kanunu gereğince Arazi Tevzi komisyonlarının fazlaştırılmasına, bu ile Marshall Yardımından ziraat aletleri verilmesine, son yağan şiddetli yağmurlardan büyük zararlara uğrayan köylülere yardımda bulunulmasına ve yakacak ihtiyaçlarının karşılanmasına ve Posof ve Kağızman ilçelerine birer meyvacılık mütehassısı tayin edilmesine dair sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in yazılı cevabı (6/492) [1]*

[1] 21. XII. 1951 tarihli 20 nci Birleşim Tutanakının 302 nci sayfasında bulunan yazılı sorunun cevabına ait kısmın, aynı tutanağın 304 ncü sayfasının 1 nci sütun, 3 ncü satırında ki (b) fıkrasında ayrıca bildirileceği ifade edilen cetveldir.

Orman Başmüdürlüğü
Sarıkamış

Kars İli, ilçeleri ve köylerine 1951 yılı içerisinde verilen yakacak odunu gösterir çizelge

İhtiyacı veren işletme	Yakacak verilen il ve ilçeler	Verilen miktar Kental	Piyasa satışı		Orman mıntakaları
			Ton	Pazar satışı	
Sarıkamış	Kars İli Merkez	3 000	22.40	—	Aşıt
»	» » »	500	28.—	—	Ali Sofu
»	» » »	150	19.60	—	Hamamlı
»	» » »	1 490	25.—	—	Yenigazi
»	» » »	6 570	—	Ken. 45 Kr.	Boyoh
»	» » »	1 500	—	» 45 »	Şehitemin
»	» » »	3 000	—	» 45 »	Karakurt
Göle	» » »	10 500	25.—	—	Kılıçbugazı
Oltu	» » »	12 642	13.50	—	»
»	» » »	2 476	—	» 50 »	Avunder
		41 828			

T. C.

Tarım Bakanlığı

17. I. 1952

Özel

Kalem Müdürlüğü

2/81

T. B. M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

Kars Milletvekillerinden Sırrı Atalay ve Fevzi Aktaş tarafından Kars İlinin yakacak ihtiyaçları hakkındaki yazılı sorularına 21. XII. 1951 gün ve 2/1939 sayılı yazımıza ilişik olarak gerekli not hazırlanmış ve gönderilmişti.

Mezkûr notumuzun 3 ncü maddesinin B fıkrasında, bilâhare gönderileceği bildirilen 1951 yılında Kars'a verilen yakacak odun miktarını gösterir cetvel bu defa hazırlanmış ve leffen takdim edilmiştir.

Keyfiyetin kendilerine tebliğine müsaadelelerini saygı ile rica ederim.

Tarım Bakanı
N. Ökmen

Ihtiyacı veren işletme	Yakacak verilen il ve ilçeler	Verilen miktar Kental	Piyasa satışı	Pazar satışı	Orman muntakaları
Sarıkamış	Sarıkamış İlçe Merkezi	12 332	» 22.90 »	—	Sarıkamış
»	» » »	5 000	» 22.40 »	—	Aşır
»	» » »	300	» 28.— »	—	Ali Sofu
»	» » »	1 785	» 19.60 »	—	Hamamb
»	» » »	800	» 19.50 »	—	Mesçitli
»	» » »	1 630	—	» 45 »	Karakurt
		<u>21 847</u>			
Göle	Göle İlçe Merkezi	1 160	» 11.— »	—	Sinot
»	» » »	2 500	» 25.— »	—	»
		<u>3 760</u>			
Göle	Ardahan İlçe Merkez	5 600	» 14.— »	—	Yalnızçam
»	» » »	5 000	» 16.— »	—	Uğurlu
		<u>10 600</u>			
Göle	Posof İlçe merkezi	31 000	» 12.— »	—	Posof
		<u>31 000</u>			
Sarıkamış	Kağızman İlçe Merkezi	500	» 28.50 »	—	Kağızman
Sarıkamış	Sarıkamış'ın 33 aded köyüne	104 069	1/10 tarife	—	—
Göle	Göle'nin 22 aded köyüne	9 800	—	» 25.—	Sinot
»	Ardahan 30 aded köyüne	9 500	—	» 20.—	Göle
»	Posof 19 aded köyüne	8 350	—	» 15.—	Posof
		<u>131 719</u>			

DÜZELTİŞLER

Bu Birleşim Tutanak Dergisine bağlı 38 sayılı Basmayazıda aşağıdaki düzeltişler yapılacaktır.

Sahife	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
4	2	17	tutmaktadır.	tutmamaktadır.
4	2	18	tahvilât	tahavvülât

26 nci Birleşim Tutanak Dergisine bağlı 29 sayılı Basmayazının 3 ncü sahifesindeki «Nedim Öğüt», «Mahmut Nedim Öğüt» olarak düzeltilecektir.

**İdareci Üyeler Kurulunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı
ödenęi hakkında kanun teklifi ve Maliye Komisyonu raporu
(2/324)**

Maliye Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Esas No. 2/324

Karar No. 24

15 . I . 1952

Yüksek Başkanlığa

İdareci Üyeler Kurulunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ödenęi hakkında kanun teklifi incelenip görüldü.

Bütçe Komisyonu raporu okunduktan sonra gereği düşünülerek Bütçe Komisyonunun değiştirilişi esas alınarak,

1. Teklifin esaslan kabulüne,
2. Redaksiyon maksadiyle ikinci maddede ki (olarak) kelimesinin kaldırılmasına itifakla karar verilmiştir.

Kamutayın yüce tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Komisyonu Baş ve bu rapor Sözcüsü

Rize

İ. Akçal

Kocaeli

Lütfi Tokoęlu

İmzada bulunamadı

Kâtip

Urfa

N. Açal

Amasya

H. Koray

Diyarbakır

M. R. Bucak

Hatay

C. S. Siren

Samsun

Şükrü Uluęay

İmzada bulunamadı

Seyhan

Z. Akçal

Siird

M. D. Süalp

Sivas

Şevki Ecevit

İmzada bulunamadı

Yozgad

H. Tatlıoęlu

Zonguldak

R. Sivişoęlu

MALİYE KOMİSYONUNUN DEğİŞTİRİLİŞİ

*Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Makam
ödenęi hakkında kanun tasarısı*

MADDE 1. — Bütçe Komisyonunun birinci maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

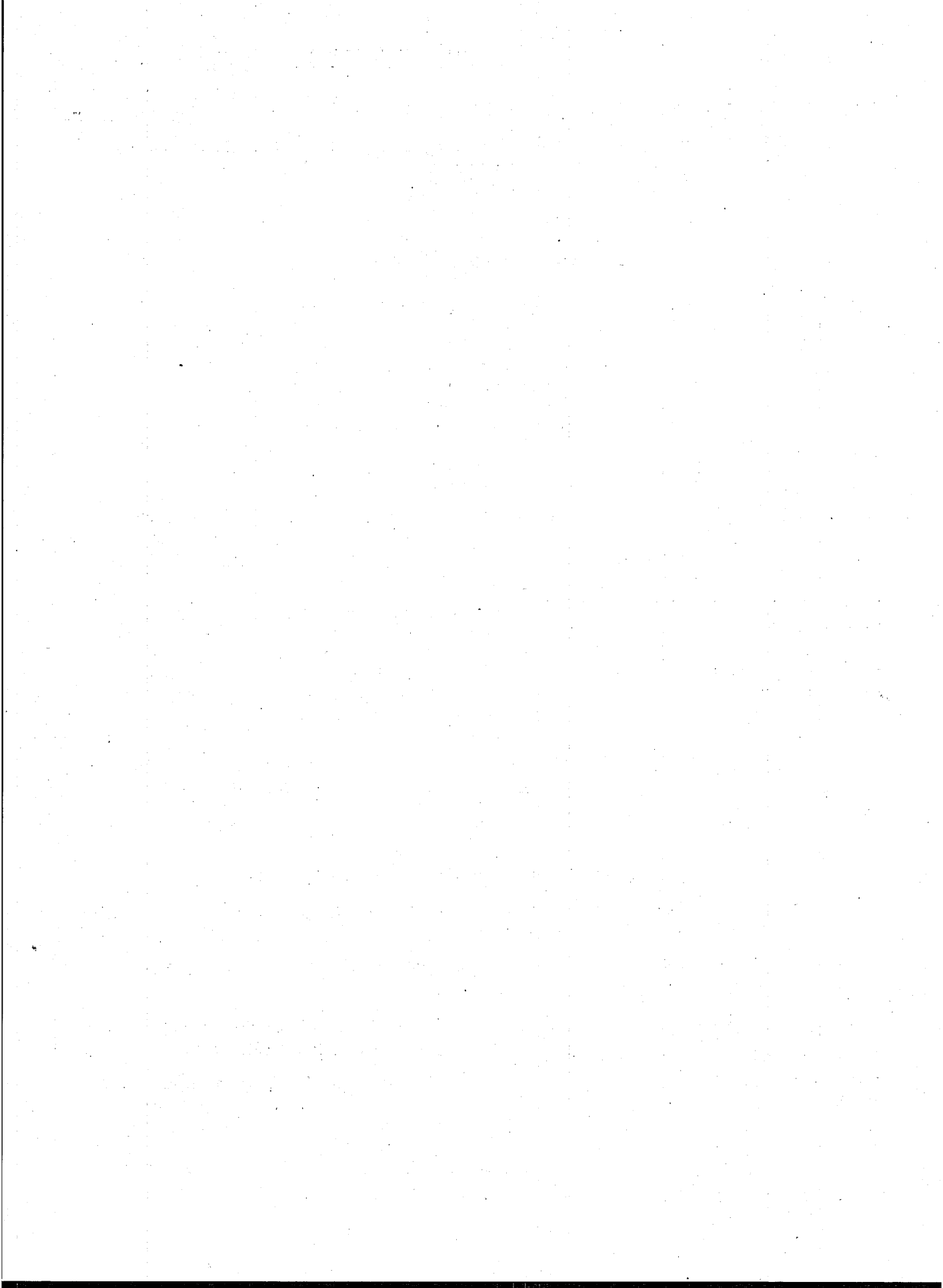
MADDE 2. — Birinci maddede yazılı ödenek her ay peşin ödenir. Ay başında işe başlama halinde, mütaakıp ay başından itibaren ödenęe hak kazanılır.

MADDE 3. — Teklifin 3 neü maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bütçe Komisyonunun 4 neü maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Teklifin 5 neü maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

Ankara Milletvekili Talât Vasfi Öz'ün, Difteri aşısının mecburi olarak tatbik edilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri ve Sağlık ve Sosyal Yardım komisyonları raporları (2/46)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Difteri aşısının mecburi olmasına dair kanun teklifimi gerekçesiyle beraber saygıyla takdim ederim.

Ankara Milletvekili
Dr. T. V. Öz

GEREKÇE

Difteri, çocuklarımızı ansızın öldüren korkunç, zehirli intanlardan birisini teşkil etmektedir. Memleketimizin durumu, nüfusumuzun ekserisinin teşkilâtta mahrum köylerde bulunması, hekimin her mevsimde ve her zaman gereği kadar süratle yetişmesi imkânı bulunmayan bu yerlerde difteriye yakalanan her yavrunun mutlak bir ölüme mahkûm olması bizde bu mecburiyetin ihmaline asla cevaz vermiyen önemli noktalardan bâzılarını teşkil etmektedir. Kaldı ki difteri, hekimin bulunduğu büyük şehirlerde ve yalnız bizde değil Avrupa ve Amerika'da bile koruyucu aşının tatbik edilmediği devirlerde teşhisin gecikmesi ve hastanın hekime vaktinde sevkedilmemesi gibi sayısız sebeplerle korkunç derecede vefiyatı mucip olan illetlerden birisini teşkil ettiği düşünülecek olursa dâvanın önemi bir kere daha canlandırılmış olur. Difteri, her hekim bilir ki bazan hastalık ârazı göstermeden, gezerken, dolaşırken, mektep sırasında otururken öldürür. Nitekim geçen yıl Ankara'da ilkmektep sıralarında yavrularımızın derste öldükleri görülmüş ve tesbit edilmiş bir hakikattir. Çocukların korunmasında birinci hedef difteridir. Aşı Fransa'da, Macaristan'da, Polonya'da, Romanya'da, İsviçre'nin birçok kantonlarında, Mısır'da, İtalya'da, Norveç'te, İspanya'da mecburi olarak tatbik edilmektedir. Almanya, İngiltere, Belçika, Danimarka, İsveç, Yugoslavya, Amerika, Kanada ve sair birçok memleketlerde devlet sağlık teşkilâtlarınınca mecburiyet olmamakla beraber mutlak surette tatbik edilmektedir. Meselâ 1946 da Newyork'ta 8 milyondan fazla olan nüfus içinde bir tek difteri hastasının görülmemiş olması bu tatbikatın hassasiyet ve başarısı hakkında kâfi bir misal teşkil eder. Memleketimizde difterinin mucip olduğu çocuk vefiyatının önemini şöylece tebarüz ettirebiliriz : 1945 nüfus sayımlarında tesbit edildiğine göre 10000 den az nüfuslu küçük kasaba ve köylerde mevcut 0-8 yaş arasında erkek ve kız çocuk yekûnu 4.162.407 olup 1950 sayımlarının istatistik sonuçları daha kesinleşmemiş olmasına rağmen bu miktarın 5 milyon müteceviz olduğu tesbit edilmiştir. 0-8 yaş arasında çocukların difteriye musabiyetlerini en asgari bir hesaplama % 50 kabul edecek olursak 2,5 milyon yavrumuzun hastalandığını ve bunlardan gene % 50 sinin kurtarılamadığını kabul edecek olursak 1.250.000 çocuk kaybımız olduğu kendiliğinden anlaşılır. Hesabı ne kadar asgari alacak olursanız olunuz kaybımızın 1 milyondan aşağı olmasına asla imkân tasavvur edilemez. Bu yavrularımızın kurtarılabilmesi aşının mecburi olmasıyla aneak ve mutlak surette mümkündür. Aşı Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsünde imal edilmektedir. Koruyucu tesiri mutlak surette ve dünyaca kabul edilmiştir. Macaristan'da 1934 - 1936 yılları arasında 1 milyon çocuk tatbikatını takip ettiğim gibi Danimarka'da 1936 - 1937 yılları arasında bütün tatbikatı ve sonuçların okunmasında şahsen çalıştım. Bu iki memlekette ayrı ayrı usullerle göktürülmüş aşı kullanılmaktadır. 1937 de memleketimde bu dâvanın önemle ele alın-

ması yolunda mesul devlet makamları nezdinde yaptığım teşebbüsler neticesiz kalmış ve 13 yılı yakın zamandan beri milyonlarca yavrumuz mezar olmuştur. Nüfus dâvanın başında gelen koruyucu tababetin çocuk vefiyatının birinci sebebinin teşkil eden bu âfetin önlenmesi yolunda katî kararın verilmesi için isticai etmemiz lâzımgeldiğinde kimsenin şüphesi olmadığına dair emniyetimi beyan ile sözlerime son veririm.

Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu

(Birinci toplantıya ait)

T. B. M. M.

S. ve S. Yardım Komisyonu

Esas No. 2/46

Karar No. 7

21. II. 1951

Yüksek Başkanlığa

31. I. 1951 günü Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu, Yüksek Başkanlıktan 22. XII. 1950 tarihinde hayale buyurulan Ankara Milletvekili Doktor Talât Vasfi Öz'ün difteri aşısının mecburi tutulmasına dair kanun teklifini müzakere ederek aşağıda izah edilen sebeplerle reddine karar vermiştir.

1. Tasarının gerekçesinde gösterilen difteriden ölüm miktarı mübalâgalı görülmekle beraber her sene bu hastalıktan bir hayli kabarık vefiyat verildiği aşikârdır. Doğan bütün çocukların difteriye karşı aşlanmalarını temin etmek memleket sağlığı ve vefiyatın azaltılması bakımından son derece mühim ve şayanı arzudur. Yalnız, kanun yoluyla çiçek aşısında olduğu gibi bütün doğan çocuklara difteri aşısını da teşmil etmek tatbikatta büyük zorluklara sebebiyet verecektir.

a) Aşının tatbikatı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının memleket ihtiyaçlarına hiçbir zaman kâfi gelmeyen hattâ birçok kanuni mecburiyetleri ifaya muktedir bulunamıyan mahdut kadrosıyla başarılmak icabeder ki, bugün için buna imkân görülememiştir.

b) Difteri aşısı tatbikatı çiçek aşısı tatbiki kadar basit olmayıp ihtimam istiyen, oldukça külfetli ameliyelere ihtiyaç hissettiren bir aşı şeklidir. Mevcut kadro ile ve köylerde, gayrimüsait şartlarda aşının intizam dâhilinde ve tatbik edilen çocuğa zarar vermeden tatbiki her zaman için mümkün görülememiştir.

c) Yakında bütün bir yurt çevresinde ele

alınacak verem savaşında çalışacak elemanların difteri aşısı ile de meşgul olmaları yüzünden verem çalışmalarını sekteye uğratabileceği mülahaza edildiğinden;

2. Esasen 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 64 ve 72 nci maddeleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına lüzumlu görüldüğü zamanlarda her türlü aşısı mecburi olarak tatbik yetkisi vermiş bulunduğu diğer sâri hastalıklara karşı aşılarından difteri aşısı tefrik edilerek yeniden bu şekilde bir kanun tedvinine lüzum bulunmadığı ekseriyetle karar altına alındı.

Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.
Sağlık ve Sos. Yar. Ko.

Başkanı
Kocaali
Dr. E. V. Akan

Kâtip
Konya
S. S. Burçak

Ankara
Tamamen muhalifim.
Dr. T. V. Öz

Antalya
Dr. B. Onat
Çankırı
Dr. C. Otman
Çorum
Dr. S. Özer

Sözcü
İstanbul
Muhalfimim.
M. Sarol

Afyon K.
Avni Tan
İmzada bulunamadı
Antalya
Dr. F. Dalaman

Çankırı
Dr. K. Çıgman
Çoruh
Dr. A. R. Sağlar
Gaziantep
Dr. S. İnal

İçel A. Köksal	İstanbul Dr. A. V. Bayar	Niğde Dr. H. Ülkü Seyhan C. Türk Sinob Müstenkifim. Dr. A. Ş. Şavlı	Ordu Dr. Z M. Sezer Kars Dr. E. Oktay Tekirdağ Dr. Z. Erataman
İzmir N. Incekara	Kocaeli Z. Atığ		
Kocaeli Dr. H. Türkand	Mardin Dr. A. Uras		

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.
İçişleri Komisyonu
Esas No. 2/46
Karar No. 30

10 . IV . 1951

Yüksek Başkanlığa

Ankara Milletvekili Talât Vasfi Öz'ün, difteri aşısının mecburi olarak tatbik edilmesine dair olan kanun teklifi, Hükümet temsilcilerinin iştirakleriyle görüşüldü.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı temsilcisi izahlarında; mevcut kadro ile bu aşının tatbik edilmesinin mümkün olamayacağını, esasen icabettiği zaman, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 64 ve 72 nei maddelerinin bu yetkiyi Bakanlıklarına tanıdığını söyledi.

Verilen bu izahattan sonra, komisyonumuz da, İhtisas Komisyonu olan Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonunun mazbatasındaki muecip sebepleri vârit görmüş ve teklifin reddine oy birliğiyle karar vermiştir.

Havalesi gereğince Kamutaya arzedilmek

üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri K. Başkanı	Başkanvekili
Kırklareli	Bursa
Faik Üstün	Necdet Yılmaz
Sözeü	Kâtip
Zonguldak	Amasya
A. Yurdabayrak	K. Eren
Bitlis	İsparta
Muhtar Ertan	Kemal Demiralay
	İmzada bulunamadı
Kütahya	Niğde
Yusuf Aysal	Ferit Ecer
Sivas	Traizon
Rifat Öçten	Hamdi Orhon
Urfa	Van
R. K. Timuroğlu	İ. Akın
	Yozgad
	A. Doğan

Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Sağ. ve Sos. Y. Ko.

Esas No. 2/46

Karar No. 7

8 . I . 1952

Yüksek Başkanlığa

23 . XI . 1951 Cuma gündemine alındığı halde komisyonumuzca savunması kabul edilmiyerek Umumi Heyetten iadesi talebi üzerine Yüksek Başkanlıktan komisyonumuza 24 . XI . 1951 tarihinde havale buyurulan Ankara Milletvekili Talât Vasfi Öz'ün difteri aşısının mecburi olarak tatbik edilmesine dair kanun teklifi Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı mümessili ve teklif sahibi ve 19 . XII . 1951 tarihli Çarşamba günü de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının huzurlarıyla yeniden incelenip görüşüldü.

Difteri aşısının mecburi olarak tatbik edildiği memleketlerde elde edilen iyi neticelerle bu mecburiyetin dışında kaldıkları halde tatbikatı teşmil edebilenlerde epideminin seyri üzerinde aşının yaptığı müsait tesirleri göz önünde tutan komisyonumuz memleketimizde de tatbikatın mecburi tutulmasına dair teklifi uygun bulmuştur. Bilhassa difteri aşısının mikst olarak tatbik edildiği hallerde yavrularımızın sağlığını koruma bakımından çok faydalı olacağına ittifak edilmiştir. Bu suretle köylerimize hekim ve diğer sağlık personellerinin daha sık uğramasının icabedeceği de ayrıca kayda lâıyk görülmüştür. Çiçek aşısının mecburiyetini tazammun eden umumi hıfzıssıhha kanununun hükümleri içinde difteri mecburiyetinin ifadelendirilmesi teklifini yerinde bulan komisyonumuz.

«Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 88, 89, 90, 91 nci maddelerinin tâdili hakkında kanun teklifi» başlığıyla aşağıdaki şekilde teklifin tâdilini ekseriyetle kabul etmiştir .

Kamutayın oyuna arzedilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu Başkanı yerine Sözcü
Kocaeli
Muhalifim
H. Türkan

Bu Rapor Sözetüsü
Bilecik
T. Oran

Kâtip	Ankara	Antalya
Bilecik	T. V. Öz	F. Dalaman
T. Oran		Aydın
Antalya		A. B. Ökdem
89 ncu maddenin II. fıkrasına muhalifim.		İmzada bulunamadı
B. Onat		
Aydın	Çankırı	Çankırı
C. Ülkü	K. Çığman	C. Otman
Çorum	Gazianteb	Kars
A. R. Sağlar	S. İnal	Muhalifim
		Dr. E. Oktay
Kayseri		Kocaeli
A. R. Kılıçkale		Z. Atığ
		İmzada bulunamadı
Mardin	Ordu	Seyhan
A. Uras	Muhalifim	C. Türk
	Dr. Z. M. Sezer	
Sinob	Sivas	Sivas
A. S. Şavlı	N. Ağacıkoğlu	B. Taner
	Tekirdağ	
	Muhalifim	
	Dr. Z. Erataman	

Difteri aşısının mecburi olarak tatbikına dair olan tasarıya muhalefet şerhi
Aşağıdaki hususlar dolayısıyla tasarıya muhalifiz:

1. Türkiye'de difteri vefiyatı senede 100-180 arasında tahalüf etmekte olup vasatı 120 civarındadır. Tasarının gerekçesinde ifade edilen 1 250 000 rakamı hayalin dahi ulaşamayacağı aşağı yukarı 1000 senelik vefiyata tekabül eden bir rakamdır.

2. Difteri aşısı böbrek ve kalbi bozuk olmıyan ve tüberkiloza piredizpoze bulunmıyan çocuklarda dahi bâzı tâli tesirler husule getirmektedir. Bütün memlekete teşmil edilecek böyle bir aşının hele mixt olarak tatbikının direkt ve endirekt tesirleriyle husule gelen kayıplarının bizzat hastalığın yapabilece-

ğinden fazla olacağı aşikârdır.

3. Difteri aşısı gerekçede ifade edildiği şekilde mutlak muafiyet veren bir aşı değildir. Aşırı mecburi olarak tatbik eden memleketlerde dahi difteriye musap ve difteriden ölüm vakaları nispet itibariyle memleketimizden daha fazladır. Birleşmiş Milletler Sağlık teşkilâtının neşretmiş olduğu bültenlerde bu hususlar açık bir surette görülmektedir.

4. Sağlık Bakanlığının bugünkü teşkilâtı ve bu teşkilâtın tâbi olduğu mevzuat yanında köylerimizin ve köy yollarımızın durumları göz önüne getirilirse 3-4 hafta ara ile üç zerki icabettiren ve memleketimizin büyük sağlık dâvasında pek tâli bir ehemmiyeti haiz bulunan böyle bir aşının bütün memlekete teşmil edilip edilemeyeceği kendiliğinden meydana çıkar. Sağlık Bakanlığı temsilcileri; hazırlanmakta olan yeni teşkilât kanunu tasarruflarında mücadele teşkilâtının birleştirileceği ve bundan sonra aşının tatbik imkânı bulunabileceğini ifade etmişler ise de mutlak surette doktor nezaretinde yapılması fennî zarureti olan

difteri aşısının memleketimizde de doktor nezaretinde yapılacağını sarıh surette beyan edememişlerdir. İleride geleceği söylenen ve Yüksek Meclisten ne şekilde çıkacağı bilinmeyen bir teşkilât Kanununun imkân verebileceği mülâhazasıyla böyle bir tasarıya muvafakat edilemez.

5. Meriyette bulunan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu lüzumu halinde istediği yerde her hangi bir aşırı tatbik salâhiyetini zaten Sağlık Bakanlığına vermiştir. Difteri görülecek birkaç yerde aşının tatbiki maksadı istihsale kâfidir. Nitekim difteriden çok daha fazla ölüme sebep olan tifo ve boğmaca ve sair bulaşıcı hastalıklara karşı bakanlık aynı şekilde mücadele etmektedir.

6. Yalnız başına büyük bir sağlık kadrosunu bağlihyacak tâli ehemmiyetteki bir sağlık işinin memleketin el atılması zaruri bulunan mühim sağlık işlerini sekteye uğratacağı endişesi muhalefetimize esas olmuştur.

Konya

S. S. Burçak

Manisa

F. İlker

ANKARA MİLLETVEKİLİ TALÂT VASFI
ÖZ'ÜN, TEKLİFİ

*Difteri aşısının mecburi olarak tatbik edilmesine
dair kanun teklifi*

MADDE 1. — Difteri Aşısı mecburi olarak
tatbik edilir.

MADDE 2. — Buna ait bir talimatname Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca hazırlanacaktır.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerinin icrasına Sağlık ve Sosyal Yardım bakanlığı, ve İçişleri Bakanlığı memur edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM KOMİSYONU
NUN DEĞİŞTİRİŞİ

*1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 88,
89, 90 ve 91 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun*

MADDE 1. — 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 88, 89, 90 ve 91 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 88. — Türkiye dâhilinde her fert çiçek ve on yaşına kadar her çocuk difteri aşısı ile mükerreren aşılınmaya mecburdur. Sağlık Bakanlığınca şahısların yaşlarına ve sıhhi icaplara göre difteri aşısına diğer aşıları da katarak karma aşı halinde tatbik eder. Bu aşıların icrası tarzlarıyla vesikalarının ne suretle verileceği ve aşılarının fennen yapılmaması veya geri bırakılması icabeden kimseler 87 nci maddede yazılı nizamnamede zikredilir.

Madde 89. — Türkiye hudutları dâhilinde bulunan her çocuk doğumu takip eden ilk dört ay zarfında çiçeğe ve 6 - 12 ay zarfında difteriye karşı aşılanır. Sağlık Teşkilâtı dışında bulunan mahallerde aşı tatbikatı talimatnameye uygun olarak tâyin kılınacak zamanlarda bu işe memur tabip nezaretindeki gezeici sağlık ekipleri tarafından yapılır. Çocuğun sağlık teşkilât merkezlerinde aşılatılmayan, veya gezeici ekiplerin mutat ilân ve müracaatlarına her hangi bir suretle mümanaat sebepsiz mahallini terk suretleriyle aşı yaptırmıyan veli, vasi çocuğa bakmakla mükellef şahıs veya müessese sahip ve idarecileri mesuldür.

Madde 90. — 30 yaşına kadar olan her şahısta çiçek aşısının beş senede bir. 10 yaşına kadar olan her çocukta difteri mikxt aşısının tekrarı mecburidir. Çiçek salgını vukuunda sıhhat memurları tarafından lüzum görülecek bütün eşhasa Çiçek Aşısı tatbiki mecburidir.

Madde 91. — Çiçek ve mikxt difteri aşıları Hükümetçe hazırlanır ve meccanen tevzi ve tatbik olunur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımından bir sene sonra yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Zonguldak Milletvekilliğine seçilen Esat Kerimol'un seçim tutanağı hakkında Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tezkeresi ve Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu (3/243)

T. C.

Yüksek Seçim Kurulu

Başkanlığı

Sayı: M. V. : 350, 2268/2033

10 . X . 1951

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yüksek Makamına

16 . IX . 1951 gününde Zonguldak İlinde yapılan milletvekilliği ara seçimine mezkûr İl Cumhuriyet Halk Partisi İl İdare Kurulu Başkanlığından vâkı olan itiraz üzerine kurulumuzca iera kılınan tetkikat sonunda tanzim olunan 9 . X . 1951 günlü ve 350 esas sayılı raporla bu baptaki evrakın dizi puslası mucibince (43) parçadan ibaret olarak birlikte sunulduğu saygı ile arz olunur.

Yüksek Seçim Kurulu

Başkanı

B. Köker

T. C.

Milletvekilleri

Yüksek Seçim Kurulu

Sayı: E. 350

K. 336

16 . IX . 1951 tarihinde Zonguldak İlinde yapılan milletvekilleri seçimi neticesi aleyhine vâkı itiraz sebebiyle tanzim olunan rapor

16 Eylül 1951 tarihinde Zonguldak İlinde yapılan milletvekilleri ara seçimi dolayısıyla Zonguldak Cumhuriyet Halk Partisi İl İdare Kurulu Başkanlığı tarafından kanuni süresi içinde kurulumuzca gönderilen 17 . IX . 1951 günlü dilekçe ile:

1. Seçim kütüklerinde isimleri mevcut ve seçim kartını hâmil bulunan yüzlerce vatandaşın sandık kurullarındaki seçmen listelerinde isimleri yazılı olmadığı sebebiyle oylarını kullanamadıkları ve bu hususta ilçe ve il seçim kurullarına vâkı itirazlarının haksız olarak reddedildiği ve karar örnekleriyle müracaatlarının dilekçeye eklendiği,

2. Seçim Kanununa göre Nisan ayında yapılması lâzımgelen tahavvülât kontrolunda, muhtarların yanlarında parti mümessilleri bulunması icabederken bu hükme riayet edilmediği ve muhtarlar tarafından tanzim olunan tahavvülât cetellerinin partizan görüşlerle yapıldığı ve bu cetveller ilân edilip kütüklere işlenmek için nüfus dairelerine tevdi edilince orada da parti mümessilleri bulunması icabederken bulundurulmadığı, asılan cetvellerin suretleri çıkarılırken memurların noksan suret çıkarmak suretiyle binlerce vatandaşın oy kullanmalarına mâni olduğu, bu hâdisenin; gerek merkez ve gerekse diğer ilcelerde seçim sandıklarında bulunan listeler ile asılan = listeler ve ana kütüklerin birkaçında yapılacak sondajla + kolayca tesbit edilebileceği, binlerce vatandaşın seçime iştirakten ve meşru mamleket vazifesini ifadan mahrum eden bu hâdisenin hem seçimi ifsat ettiği ve hem de seçim neticesine = müessir olduğu ve Türk seçim emniyet sisteminin kökünden tahrip edildiği.

Partilerine vâkı müracaatlarda aynı evde oturan babası Halk Partili ve çocukları Demokrat Par-

tili olanlardan bu suretle babalarının seçimden mahrum edilerek çocukların oylarını kullandıkları, elinde kartı olduğu halde binlerce vatandaşın oylarını istimal edemediği ve bu hâdiseyi ifade eden bir zaptın dilekçelerine eklendiği, ufak bir tahkikın bu tertibi bütün çıplaklığı ile ortaya koyacağı,

Tahavvülât cetvelindeki tertip ve kasda bir misal olmak üzere, Kozlu'da tahmilât paviyonu yazıhane haline ifrâğ edildiğinden orada yatan yüz elli dâimî işçi ve paviyon müstahdeminin başka bir paviyona nakledildiği, bu seçmenlerin ana kütüğe göre 48 ve 49 No. lu sandık listelerine dâhil bulunmasına ve muhtarın aynı mahâlle içinde cereyan eden bu hâdisîye üzerine bunların yerlerini tesbit ve oylarını yine 48 ve 49 No. lu sandıklarda kullanmalarını sağlayacak şekilde tahavvülâtı işlemesi icabetmesine rağmen bu 150 esamîyi defterden silmek suretiyle bu vatandaşları kasti bir tertip mahsulü olarak oy kullanmaktan mahrum ettiği,

3. Seçimden bir gün evvel Havza'da çalışan 30 bin amelenin oyuna hâkim ve müessir olmak için Kömür İşletmesi Genel Müdürlüğünün ameleye elbise kuponu tevzi ettiği ve bu suretle seçim neticesine malî ve mânevi bir baskı hâdisesinin cereyan eylediği ve bu halin Seçim Kanununa göre bir suç teşkil etmesi sebebiyle ayrıca cumhuriyet savcılığına baş vurulduğu,

4. Seçim sandık kurullarına Demokrat Parti adına üye olarak memurların iştirak ettiğinin görüldüğü ve nitelikli Zonguldak'da 100 No. lu sandığa Maliye memurlarından Ziya Ülkü'nün Demokrat Parti üyesi olarak katıldığı ve bu hususta tanzim edilen ve bir örneği itiraz dilekçesine bağlanan zaptın savcılığa tevdi olunduğu,

5. köylerde yüzlerce sandığın saat 17 den evvel saat 12, 13 ve 14 de açıldığı görüldüğü, bu hususun yapılacak ufak bir tahkik ile tesbit edilebileceği ve seçim neticesine müessir olan bu vakıa yüzünden binlerce vatandaşın oylarını kullanamadıkları beyan ve iddia olunarak 5545 sayılı Seçim Kanununun 123 ncü maddesine göre keyfiyetin tahkikiyle Zonguldak milletvekili seçiminin iptalini gerektiren hâdiselerin tesbiti ve seçimin iptali istenildiği anlaşılmalı gereği konuşulup düşünüldü :

İtiraznamenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında bahis mevzu edilen hususata, 5545 sayılı Kanuna göre seçim neticesine müessir oy farkı husule getiren vakıalardan sayılmamıştır.

Bununla beraber bu hâdiselerde seçim suçu anasının mevcut olup olmadığının tâyin ve takdiri ve mevcut ise kanuni icabının yapılması adli kazaya terettüp eden vezaif cümlesinden bulunduğundan ve esasen bu cihetler hakkında mahallî Cumhuriyet Savcılığına da baş vurulduğu itirazname münderecatından anlaşıldığından, kurulumuzca bu cihetler hakkında yapılacak başkaca bir işlem bulunmamıştır.

İtiraz dilekçesinin ikinci fıkrasıyla temas edilen seçmen kütükleriyle ilgili hususata gelince :

5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 16 ncı maddesi uyarınca seçmen kütüklerinin tanzim ve tashihiine mütaallik bütün işlemlerde o bölgede teşkilâtı bulunan partilerin birer temsilei bulundurabilecekleri yazılı olmakla beraber ilgili her şahsın veya siyasi partilerin ocak, bucağ ve ilçe başkanlarının; usulen ilân edilen bu liste kayıtlarına karşı ne müddet içinde itiraz edebilecekleri mezkûr kanunun yirminci maddesinde, itirazın şekli ve mercileri de 21 ve 22 ncı maddelerinde açıklanmış ve bu itibarla seçimlerin icrasından sonra seçmen kütüklerinin tashihiine mütaallik işlemlerde parti temsileilerinin bulundurulmadığı yolunda ileri sürülen iddia ile seçmen kütüklerinde kanunun 26 ncı maddesi hükmüne tevfikân muhtar, ihtiyar heyeti ve meclislerince yapılan değişikliklere partizan görüşle hareket edildiğine ve bu cümleden olarak Kozlu'daki 150 kişiden ibaret daimî işçi ve müstahdem muhtarlık tarafından defterden çıkarılmak suretiyle oy kullanmaktan mahrum edildiklerine dair olan itirazların seçim kurullarınca incelenmesine ve bu sebeple katileşen seçmen kütüklerine göre seçimler esnasında vatandaşların oylarını kullanmış veya kullanmamış olması hallerinin oy farkı husule getiren vakıalardan olduğunun kabul edilmesine kanuni mesâğ ve imkân mevcut değildir.

İtiraz dilekçesinin birinci, ikinci ve beşinci fıkralarıyla da; seçmen kütüklerinde isimleri mevcut ve seçmen kartını hâmil bulunan vatandaşların sandık kurullarındaki seçmen listelerinde isimleri yazılmamış ve birçok seçmenlerin bu yüzden oylarını kullanamamış ve bu hususta ilçe ve il seçim kurullarına vâkı itirazların reddedilmiş ve bâzı köylerde yüzlerce sandığın saat 17

den evvel açıldığı görülmüş bulunduğu dair olan iddialar; 5545 sayılı Kanununun 123 ncu maddesinin dört No. lu bendine temas eden hallerden bulunması hasebiyle aynı kanununun 124 ncu maddesine tevfikan bunların kurulumuza tetkik edilebilmesi için bu şikâyet ve itirazların ilgili üst kurullara derece, derece ve müddeti zarfında yapılmış olması meşrut bulunduğu cihetle bu konular üzerinde kanunun gösterdiği esaslar dairesinde itiraz yapılmış olup olmadığının kurulumuza tetkik ve tahkikına lüzum hâsıl olmuştur.

Bu hususlarda Zonguldak İl Seçim Kurulu Başkanlığından vâkı olan istilâma cevaben alınan ve dosyaya bağlı bulunan 3 . X . 1951 günlü ve 106/153 sayılı yazı ve eklerine nazaran merkez ilçesi hariç olmak üzere Zonguldak İline bağlı Ereğli, Devrek, Çaycuma, Bartın, Safranbolu ve Ulus ilçeleri Seçim kurullarına yukarıda mevzu bahis konular hakkında hiçbir müracaat ve itiraz vâkı olmadığı gibi il seçim kuruluna da bir itiraz yapılmadığı anlaşılmıştır.

Yukarıda işaret olunduğu veçhile ilgili ve üst kurullara derece, derece ve müddeti içinde yapılmıyan itirazların Yüksek Seçim Kurulunca incelenmesine kanuni cevaz bulunmadığı cihetle mezkûr iddiaların tetkik kabiliyeti görülmemiştir.

Ancak Zonguldak İl Seçim Kurulu Başkanlığının yukarıda sözü geçen yazısı ve eklerinden merkez ilçesinde sadece ellerinde seçmen kartı bulunup da sandık başlarındaki listelerde isimleri olmayan ve oylarını kullanamıyan seçmenlerin oylarının kullanılması hususunda merkez ilçesi seçim kuruluna müracaat yapıldığı ve ilçe seçim kurulunca talebin reddi hakkında verilen karara karşı Zonguldak İl Seçim Kurulu nezdinde itirazda bulunulduğu ve keza mezkûr kurulca da aynı mahiyette bir karar ittihaz olunduğu tesbit edilmiştir.

5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 13 ncu maddesinde, kütüğe kayıtlı olan her seçmenin oy verebileceği yazılı olmasına göre seçmen kütüğüne kayıtlı bulunduğu halde her nâsılsa sandık seçmen listelerine adları geçirilmemiş bulunan kimselerin sandık başına gittikleri halde bu sebeple oylarını kullanamamaları hâdiselerini, oy farkı husule getiren vakıalardan olduğunu kabul etmek icabederse de bu oy farkının, milletvekilliğine seçildiğine dair tutanak verilen bir kimsenin milletvekili seçilmemesini intaç edecek miktar ve nispette olması lâzımgelir.

Halbuki kurulumuza verilen itiraznameye ekli bulunduğu üzere seçmen kartını hâmil olanlardan veya olmıyanlardan 18 No.lu sandık kuruluna oy kullanmak için ceman 14 kişinin, 12 No. lu Sandık Kuruluna da 12 kişinin baş vurduğu, zikri geçen sandık kurulları tarafından tanzim edilen tutanaklar münderecatından anlaşılmıştır.

Tetkik olunan İl Seçim Kurulu genel tutanağına göre de Zonguldak seçim gevresi itibariyle Demokrat Parti adayı Esat Kerimol 81246, Halk Partisi adayı Kemal Satır 41515 ve Millet Partisi adayı Sadrettin Tosbi ise 6034 aded oy almışlardır.

Bu durum karşısında yukarıda tesbit olunan oy farkı neticeye müessir görülemediğinden Cumhuriyet Halk Partisi Zonguldak İl Başkanlığı tarafından vukubulan talebin yerinde ve vârit olmadığına ve keyfiyetin 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununun 123 ncu maddesinin dört No. lu bendine tevfikan Türkiye Büyük Millet Meclisine arzına ve dosyasının da birlikte takdimine 9 . X . 1951 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
B. Köker

Başkan V.
C. Özal

Üye

S. Tezcaner

Üye

M. T. Sebük

Üye

A. Tuncay

Üye

İ. Hadımlıoğlu

Üye

C. Yorulmaz

Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Tutanakları İnceleme Ko.

Esas No. 3/243

Karar No. 46

11 . I . 1952

Yüksek Başkanlığa

Zonguldak Milletvekilliğine seçilen Esad Kerimol'un seçim tutanağına, Zonguldak C. H. P. Başkanı tarafından yapılan itirazlara ait Yüksek Seçim Kurulundan gönderilip incelenmek üzere komisyonumuza havale edilen dosya, 4 numaralı Hazırlama Komisyonu raporu ile birlikte tetkik edilerek :

Şikâyetlerin:

1. Seçmen kütüğünde isimleri yazılı ve seçmen kartını hâmil bulunan yüzlerce seçmenin, sandık kurullarındaki listelerde adları yazılı olmadığı için reylerini kullanamadıkları,

2. Seçim Kanununa göre Nisan ayında yapılması lâzımgelen seçmen kütüklerindeki tahavvülât kontrolünde muhtarların yanında parti mümessillerinin bulundurulmadığı ve bu yüzden adı geçen cetvellerin partizan görüşlerle tanzim edilerek birçok seçmenlerin cetvel dışı bırakıldığı,

3. Seçimden bir gün evvel Havzada çalışan 30 bin amelenin reylerine hâkim ve müessir olmak maksadiyle İşletme Umum Müdürlüğüne bu amelelere elbise kuponu tevzi ettirilmek suretiyle malî ve mânevi baskı yapıldığı ve bu keyfiyetin Seçim Kanununa göre suç mahiyeti taşıdığı için Cumhuriyet Savehliğine baş vurulduğu,

4. Seçim sandık kurullarına Demokrat Parti adına üye olarak memurların iştirak ettirildiği, Memurin Kanununa aykırı olan bu suç için de keza C. Savehliğine müracaat edildiği,

5. Köylerde yüzlerce sandığın saat 17 den evvel açılmış olduğu;

Hususlarından ibaret bulunduğu görüldü.

Şikâyet ve itiraz mevzuunu teşkil eden bu beş madde hakkında ayrı ayrı incelemeler yapılarak;

1. 2 seçim kütüğünde adları yazılı ve ellerinde seçim kartı bulunan yüzlerce seçmenden bahsedildiği halde dosya arasında mevcut üç zabıt varakasında ceman 26 isim yazılı bulunduğu görülmüş. İddia edildiği gibi yüzlerce seçmenin adlarının sandık kurullarındaki cet-

vellerde yazılı olduğu kabul edilse dahi 5545 sayılı Kanununun 20 - 23 ncü maddeleri gereğince müddeti içinde yapılmıyan itirazların muteber sayılamıyacağı;

Keza seçim kütüklerindeki tahavvülât kontrolünde muhtarların yanında siyasi partilerden birer mümessil bulundurulmadığı hakkındaki itirazın da aynı kanununun 16 ncı maddesine göre mesnetsiz bulunduğu anlaşılmıştır. Zira 5545 sayılı Kanununun 16 ncı maddesi defterlerin tanzimi esasında siyasi partilerin birer mümessil bulundurabilecekleri hükmünü ihtiva etmekte olup defterlerin tanzimi ile alâkalı makamları böyle bir mecburiyete tâbi tutmaktadır. Eğer C. H. P. tahvilât kontrolünde bir mümessil bulundurmamak istiyor idiyse müracaat ve şikâyetini vaktinde yapması icabederdi.

Bu itibarla Seçim Kanununa göre neticeye müessir olmıyan bu iki sebebin seçimi bozmayı ve tutanağın reddini icabettirir hallerden olmadığına,

3, 4. Havza'da çalışan amelelere elbise kuponu dağıtılması ve ismen verilen maliye memurunun bir sandık kurulunda D. P. mümessilliği yapması keyfiyetlerinin seçim üzerine tesir edebilecek ahvalden görülmesine imkân tasavvur edilemediği ve esasen adli makamlara intikal ettirilmiş olduğu,

5. Köylerde yüzlerce sandığın saat 17 den evvel açılmış olduğu iddiası hakkında hiçbir misal verilmediği gibi kavli mücerretten ibaret kalan bu iddianın ilce ve il seçim kurullarına müddeti içinde yapılmadığı da anlaşıldığından C. H. P. adayından 40 bin rey farkla Zonguldak Milletvekilliğine seçilen Esad Kerimol'un tutanağının bozulmasını mucip bir hal görülmemiş olmakla keyfiyet Kamutayın yüce tasviplerine saygı ile arz olunur.

Tutanakları İnceleme

Komisyonu Başkanı

Afyon K.

K. Özçoban

Sözcü

İçel

H. Fırat

Bolu
V. Yöntem

Burdur
M. Özbay

Kars
E. Oktay

Edirne
C. Köprülü

Gümüşane
H. Tokdemir

Kütahya
R. Koçak

Erzincan
C. Gönenç

Hatay
T. Sökmen

Kırşehir
H. S. Erkut

Konya
T. Kozbek

Ordu
Hamdi Şarlan
İmzada bulunamadı

Van
K. Özalp

Niğde
F. Ecer

Ordu
Z. M. Sezer
Trabzon
H. Orhon

Zonguldak
A. Yurdabayrak

